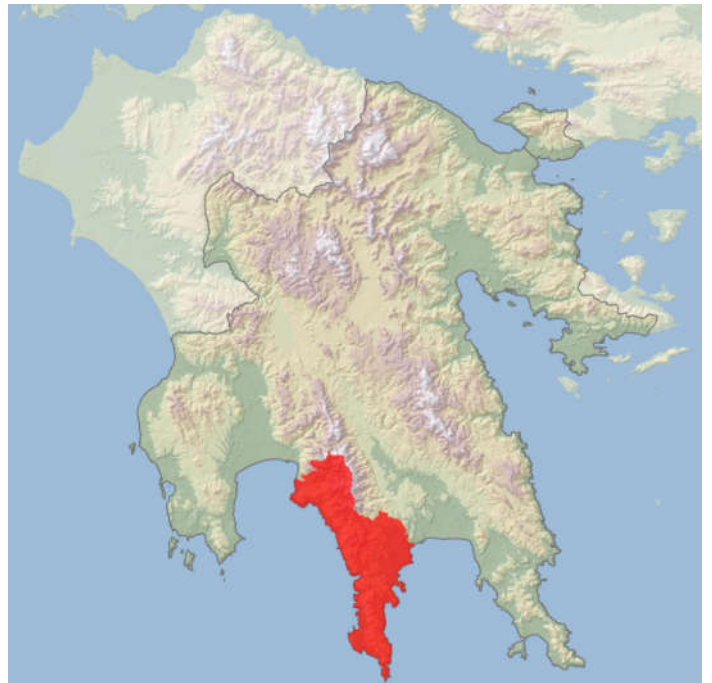

Σχέδιο Αναπτυξιακής Στρατηγικής και Σχεδίου Δράσης ΟΧΕ Μάνης

Μάνη, 2018

Πίνακας Περιεχομένων

1. Προσδιορισμός της περιοχής παρέμβασης.....	2
1.1. Παρουσίαση της περιοχής παρέμβασης	2
1.1.1. Θέση περιοχής παρέμβασης στη διοικητική διαίρεση της Περιφέρειας 7	
1.1.2. Πληθυσμιακά στοιχεία περιοχής παρέμβασης	8
1.1.3. Έκταση της περιοχής παρέμβασης	9
2. Σχέδιο swot analysis	11
3. Η Αναπτυξιακή Στρατηγική.....	16
3.1. Προσδιορισμός του Αναπτυξιακού Οράματος της Περιοχής ΟΧΕ.....	17
3.2. Προσδιορισμός των Ειδικών Στόχων της Στρατηγικής	19
3.3. Προσδιορισμός των βασικών / κύριων κατηγοριών δράσεων / παρεμβάσεων.....	31
3.4. Εκτίμηση ενδεικτικού προϋπολογισμού ανά κατηγορία δράσεων και ανά Δήμο	35
4. Σχέδιο Δράσης για την εφαρμογή της Στρατηγικής ΟΧΕ	39
4.1. Πράξεις / έργα υψηλού βαθμού σκοπιμότητας.....	39
4.2. Ωριμότητα των προτεινόμενων πράξεων / έργων.....	39
4.3. Χρηματοδότηση (εκτίμηση του προϋπολογισμού) των προτεινόμενων έργων / πράξεων στο Σχέδιο Δράσης.....	41
4.4. Φυσικό Αντικείμενο / Δείκτες Εκροών	47

1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

1.1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Η περιοχή της Μάνης είναι μία από τις τρεις νότιες χερσονήσους της Πελοποννήσου, που σχηματίζεται από την οροσειρά του Ταΰγετου και καταλήγει στο ακρωτήριο Ταίναρο. Αποτελεί τη νοτιότερη περιοχή του ηπειρωτικού τμήματος της χώρας, αλλά και της ηπειρωτικής Ευρώπης. Διοικητικά, η χερσόνησος της Μάνης εντάσσεται σε δύο Περιφερειακές Ενότητες, Λακωνίας και Μεσσηνίας και σε δύο Δήμους, τον Δήμο Ανατολικής Μάνης και τον Δήμο Δυτικής Μάνης.

Παρά τον διοικητικό κατακερματισμό η περιοχή συνιστά μία ενιαία ανθρωπογεωγραφική ενότητα. Οι κάτοικοι της περιοχής διατηρούν την αίσθηση κοινής ταυτότητας, καταγωγής και ιστορίας. Στο σύνολο της περιοχής παρατηρούνται ενιαία διακριτά χαρακτηριστικά όπως:

- Το Μανιάτικο Τοπίο με τον Ταΰγετο σε επαφή με το θαλάσσιο μέτωπο
- Η εκτεταμένη ελαιοκαλλιέργεια σε αναβαθμούς
- Οι χαρακτηριστικοί οχυρωμένοι οικισμοί με τους μανιάτικους πύργους και τα ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά, τα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία.
- Τα μνημεία του λαϊκού πολιτισμού, όπως είναι τα καλντερίμια, ελαιοτριβεία, γεφύρια, αλώνια, πεζούλες κλπ.

Η περιοχή της Μάνης αποτελεί έναν ενιαίο πολιτιστικό πόλο και πόλο έλξης διεθνούς εμβέλειας, με πλήθος ανεκμετάλλευστων συγκριτικών πλεονεκτημάτων που δίνουν τη δυνατότητα εφαρμογής του εργαλείου των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) στην περιοχή. Η υποβαλλόμενη πρόταση ΟΧΕ αφορά σε περιοχή παρέμβασης που περιλαμβάνει:

- Τον Δήμο Ανατολικής Μάνης, ο οποίος υπάγεται στην Π.Ε. Λακωνίας και προήλθε από τη συνένωση των Δήμων Οιτύλου, Ανατολικής Μάνης, Γυθείου και Σμήνου. Έδρα του Δήμου είναι το Γύθειο.
- Τον Δήμο Δυτικής Μάνης, ο οποίος εντάσσεται στην Π.Ε. Μεσσηνίας και προήλθε από τη συνένωση των Δήμων Αβίας και Λεύκτρου, ως ορεινός Δήμος (πληθυσμός μικρότερος των 10.000 κατοίκων και ορεινότητα μεγαλύτερη του 50%). Έδρα του Δήμου είναι η Καρδαμύλη.

Βασικά αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της προτεινόμενης περιοχής παρέμβασης αποτελούν:

- Η ορεινότητα του εδάφους και ο αραιοκατοικημένος χαρακτήρας της.
- Η έντονη δημογραφική γήρανση και η υψηλή ανεργία, ιδιαίτερα στους νέους.
- Ο περιορισμένος ρόλος του δευτερογενή τομέα και ιδιαίτερα της μεταποίησης στην τοπική παραγωγική διάθρωση.

- Οι θετικές εξελίξεις που σημειώνονται στον τουριστικό κλάδο με την αύξηση της επισκεψιμότητας της περιοχής, παρά το γεγονός ότι τα επίπεδα των παρεχόμενων υπηρεσιών παρουσιάζει διαφοροποιήσεις μεταξύ των επιμέρους περιοχών της.
- Το χαμηλότερο επίπεδο εισοδήματος των κατοίκων σε σχέση με την Περιφέρεια και η ύπαρξη περιοχών που βρίσκονται κοντά ή/και κάτω από το επίπεδο της φτώχειας.

Στην περιοχή καταγράφεται μεγάλος αριθμός παραδοσιακών οικισμών, ενώ αυτή είναι διάσπαρτη από μνημεία, εκκλησίες, ιστορικά κτίρια και λοιπά στοιχεία του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος τα οποία συνθέτουν το ιστορικό – πολιτιστικό προφίλ της Μάνης που τις αποδίδει αναγνωσιμότητα σε διεθνές επίπεδο.

Περαιτέρω, το φυσικό περιβάλλον της περιοχής παρέμβασης χαρακτηρίζεται από την παρουσία του Ταύγετου, της εκτεταμένης ακτογραμμής, της γεωλογικής διαμόρφωσης και των κλιματολογικών συνθηκών και χαρακτηρίζεται από μακρύ και ξερό καλοκαίρι και ήπιους χειμώνες. Στη Μάνη υπάρχει πληθώρα φυσικών πόρων, όπως ο Ταύγετος, το Δάσος της Βασιλικής με τη μαύρη πεύκη, περιοχές του Δικτύου NATURA 2000, δύο Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ), μία Ειδική Ζώνη Διατήρησης. Επίσης υπάρχουν 2 Καταφύγια Άγριας Ζωής, πληθώρα σπηλαίων, φαράγγια, δυο σημαντικές περιοχές για τα πουλιά και ανεκμετάλλευτο παραλιακό μέτωπο. Τα ιστορικά και πολιτιστικά στοιχεία της περιοχής σε συνδυασμό με το φυσικό της περιβάλλον αποτελούν τους βασικούς αναπτυξιακούς της πόρους, αλλά και την πρόκληση που αντιμετωπίζει η Μάνη στο πλαίσιο των νέων δυνατοτήτων που παρέχουν σύγχρονα εργαλεία αναπτυξιακών πολιτικών στο χώρο, όπως είναι οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις.

Στη συνέχεια αποτυπώνεται το αναπτυξιακό προφίλ της προτεινόμενης περιοχής παρέμβασης, ενώ ακολουθεί η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, που αποτελεί τη βάση για την εκπόνηση της στρατηγικής της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης, που παρουσιάζεται στο δεύτερο κεφάλαιο. Όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια, η περιοχή παρέμβασης συνιστά μια απολύτως συνεχή χωρικά περιοχή οι αναπτυξιακές επιδόσεις της οποίας όσον αφορά βαφικούς κοινωνικοοικονομικούς δείκτες είναι:

1 - Μέσο φορολογούμενο εισόδημα του πλέον πρόσφατου έτους με δημοσιευμένα επίσημα στοιχεία.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία το μέσο φορολογητέο εισόδημα ανά Δήμο / Δημοτική Ενότητα παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα για τους δύο Δήμους που αποτελούν την περιοχή παρέμβασης.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	2012	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ = 100
ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	13.168,06 €	90,4
ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	11.708,06 €	80,4
Περιοχή Παρέμβασης	12.659,80 €	86,9
Π.Ε. ΛΑΚΩΝΙΑΣ	13.032,29 €	89,5

Π.Ε. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	14.079,38 €	96,7
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	14.561,35 €	100,0

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ

Με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (έτος 2012) το μέσο φορολογούμενο εισόδημα στην περιοχή παρέμβασης διαμορφώνεται σε 12.659,8 €, που αντιστοιχεί στο 86,9% του μέσου φορολογούμενου εισοδήματος για το σύνολο της Περιφέρειας Πελοποννήσου κατά το ίδιο έτος.

Η υστέρηση της περιοχής παρέμβασης ως προς το μέσο φορολογούμενο εισόδημα σε σχέση με την Περιφέρεια Πελοποννήσου εμφανίζεται με διαφορετική ένταση όσον αφορά τους δύο Δήμους που την αποτελούν. Υψηλότερη υστέρηση παρουσιάζεται στον Δήμο Δυτικής Μάνης, στον οποίο το μέσο φορολογούμενο εισόδημα αντιστοιχεί στο 80,4% του μέσου φορολογούμενου εισοδήματος στο σύνολο της Περιφέρειας Πελοποννήσου, έναντι 90,4% του Δήμου Ανατολικής Μάνης. Σε σχέση με τις αντίστοιχες Περιφερειακές Ενότητες, ο Δήμος Ανατολικής Μάνης κινείται σε ελαφρά υψηλότερα επίπεδα μέσου φορολογούμενου εισοδήματος σε σχέση με την Π.Ε. Λακωνίας. Αντίθετα ο Δήμος Δυτικής Μάνης υπολείπεται σημαντικά του μέσου εισοδήματος της Π.Ε. Μεσσηνίας.

2 - Μεταβολή μόνιμου πληθυσμού (%) μεταξύ 2001 και 2011

Ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει την πληθυσμιακή εξέλιξη στην περιοχή παρέμβασης ανά Δήμο.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	2011	2001	%
ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	13.005	14.308	-9,11%
ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	6.945	6.658	4,31%
Περιοχή Παρέμβασης	19.950	20.966	-4,85%
Π.Ε. ΛΑΚΩΝΙΑΣ	89.138	92.811	-3,96%
Π.Ε. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	159.954	166.566	-3,97%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	577.903	597.622	-3,30%

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία στοιχείων.

Μεταξύ των ετών 2001 και 2011 η περιοχή παρέμβασης παρουσιάζει πληθυσμιακή μείωση της τάξης του 4,85%, δεδομένου ότι ο πληθυσμός της μειώνεται κατά 1.016 κατοίκους (19.950 κάτοικοι το 2011 έναντι 20.966 κατοίκων το 2001). Η μεταβολή αυτή είναι ελαφρά υψηλότερη της μείωσης που παρατηρείται στο συνολικό πληθυσμό της Περιφέρειας Πελοποννήσου, η οποία ανέρχεται σε 3,30% κατά την ίδια περίοδο.

Εν τούτοις, οι δύο Δήμοι που αποτελούν την περιοχή μελέτης παρουσιάζουν διαφορετική εικόνα όσον αφορά την πληθυσμιακή εξέλιξη κατά την περίοδο αναφοράς:

- Ο Δήμος Ανατολικής Μάνης εμφανίζει σημαντική πληθυσμιακή μείωση κατά 9,11%, δηλαδή σχεδόν τριπλάσια τόσο της μείωσης του πληθυσμού της Περιφέρειας, όσο και

της μείωσης του πληθυσμού της Π.Ε. Λακωνίας (3,96%). Σημειώνεται ότι η πληθυσμιακή μείωση της Περιφέρειας είναι η τέταρτη ισχυρότερη πληθυσμιακή μείωση μεταξύ των Περιφερειών της χώρας, γεγονός που αναδεικνύει την οξύτητα του φαινομένου στην περιοχή.

- Ο Δήμος Δυτικής Μάνης παρουσιάζει πληθυσμιακή αύξηση κατά την δεκαετία 2001-2011 (287 κάτοικοι, ή 4,31%), σε αντίθεση με την μείωση που παρουσιάζει κατά την ίδια περίοδο ο πληθυσμός της Π.Ε. Μεσσηνίας (3,96%).

3 - Πληθυσμιακή πυκνότητα

Η μέση πληθυσμιακή πυκνότητα της περιοχής παρέμβασης, με βάση τα δεδομένα του μόνιμου πληθυσμού του 2011, είναι 19,50 κάτοικοι / Km² και κινείται σε επίπεδα χαμηλότερα τόσο αυτών της Περιφέρειας Πελοποννήσου (37,27 κάτοικοι / Km²), όσο και των Π.Ε. Λακωνίας (24,49 κάτοικοι / Km²) και Μεσσηνίας (53,37 κάτοικοι / Km²).

Περιγραφή	Πληθυσμιακή Πυκνότητα
ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	20,96
ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	17,25
Περιοχή Παρέμβασης	19,50
Π.Ε. ΛΑΚΩΝΙΑΣ	24,49
Π.Ε. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	53,37
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	37,27

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ, 2011

Μεγαλύτερη πληθυσμιακή πυκνότητα εμφανίζεται στο Δήμο Ανατολικής Μάνης (20,96 κάτοικοι / Km²) έναντι του Δήμου Δυτικής Μάνης (17,25 κάτοικοι / Km²)

4 - Ποσοστό (%) ανεργίας του πλέον πρόσφατου έτους με διαθέσιμα επίσημα στοιχεία σε επίπεδο Δημοτικών Ενοτήτων

Από τα στοιχεία καταγραφής της ανεργίας προκύπτει ότι η περιοχή παρέμβασης εμφανίζει ελαφρά χαμηλότερα επίπεδα ανεργίας (14,15%) σε σχέση με την Περιφέρεια Πελοποννήσου. Εν τούτοις η διαμόρφωση της τάσης αυτής οφείλεται αποκλειστικά στο Δήμο Δυτικής Μάνης, στον οποίο το ποσοστό ανεργίας διαμορφώνεται σε σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα (11,44%) του μέσου ποσοστού της Περιφέρειας.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ
ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	16,39%
ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	11,44%
Περιοχή Παρέμβασης	14,15%
Π.Ε. ΛΑΚΩΝΙΑΣ	13,18%
Π.Ε. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	16,25%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	15,91%

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2011

Αντίθετα, η ανεργία στον Δήμο Ανατολικής Μάνης διαμορφώνεται σε 16,39%, σε επίπεδα δηλαδή υψηλότερα τόσο της Π.Ε. Λακωνίας, όσο και της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Σημαντικό στοιχείο για την περιοχή παρέμβασης όσον αφορά τα ποσοστά ανεργίας είναι το υψηλό ποσοστό ανεργίας στην ηλικιακή ομάδα 15-34 όπως φαίνεται και στον πίνακα που ακολουθεί.

ΟΜΑΔΑ ΗΛΙΚΙΩΝ	ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ					
	Περιφέρεια	Π.Ε. Λακωνίας	Π.Ε. Μεσσηνίας	Περιοχή Παρέμβασης	Δ. Ανατολικής Μάνης	Δ. Δυτικής Μάνης
15-34	26,99%	24,84%	26,63%	26,85%	28,60%	23,01%
35-54	10,63%	7,49%	11,22%	8,25%	9,02%	6,83%
55+	8,02%	5,65%	8,35%	7,00%	8,13%	4,76%

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή Πληθυσμού 2011, Επεξεργασία Στοιχείων

5 - Δείκτης γήρανσης το 2011 (ηλικίες 65+ / ηλικίες 0-14)

Ο δείκτης γήρανσης της περιοχής παρέμβασης (2,27) είναι σημαντικά υψηλότερος σε σχέση με τον αντίστοιχο της Περιφέρειας Πελοποννήσου (1,76), καθώς και τους δείκτες των Π.Ε. Λακωνίας (2,12) και Μεσσηνίας (1,61).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΓΗΡΑΝΣΗΣ
ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	2,29
ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	2,42
Περιοχή Παρέμβασης	2,27
Π.Ε. ΛΑΚΩΝΙΑΣ	2,12
Π.Ε. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	1,61
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	1,76

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2011

Μεταξύ των δύο Δήμων που αποτελούν την περιοχή μελέτης, συγκριτικά μεγαλύτερη είναι η γήρανση στο Δήμο Δυτικής Μάνης (2,42) έναντι του Δήμου Ανατολικής Μάνης (2,29).

6 - Δείκτης αντικατάστασης το 2011 (ηλικίες 10-14 / ηλικίες 60-64)

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	0,72
ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	0,6
Περιοχή Παρέμβασης	0,67
Π.Ε. ΛΑΚΩΝΙΑΣ	0,79
Π.Ε. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	0,74
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	0,79

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2011

Αντίστοιχη υστέρηση παρατηρείται αναφορικά προς το δείκτη αντικατάστασης καθώς η περιοχή παρέμβασης εμφανίζει μικρότερο δείκτη (0,67) σε σχέση, τόσο με την Περιφέρεια Πελοποννήσου (0,79) όσο και με τις Π.Ε. Λακωνίας (0,79) και Μεσσηνίας (0,74).

Η υστέρηση καταγράφεται υψηλότερη στον Δήμο Δυτικής Μάνης (0,60), σε σχέση με τον Δήμο Ανατολικής Μάνης (0,72).

Το σύνολο των παραπάνω δεδομένων αναλύονται διεξοδικά στο επίπεδο των Δήμων και των Δημοτικών Ενοτήτων στις ενότητες που ακολουθούν.

1.1.1. Θέση περιοχής παρέμβασης στη διοικητική διαίρεση της Περιφέρειας

Η περιοχή παρέμβασης έχει πληθυσμό 19.950 κατοίκων και περιλαμβάνει το σύνολο των Δημοτικών ενοτήτων των Δήμων Δυτικής και Ανατολικής Μάνης. Πρόκειται για μία περιοχή χαμηλής πυκνότητας, της οποίας ο πληθυσμός είναι κατακερματισμένους σε πολλούς μικρούς οικισμούς.

Ο γεωμορφολογικός χαρακτήρας της περιοχής καθορίζεται από την ορεογραφική διαμόρφωση του Ταυγέτου, παράλληλα με την παράκτια περιοχή. Άμεση απόρροια αυτής της μορφολογικής διαμόρφωσης είναι το γεγονός ότι η περιοχή χαρακτηρίζεται από μεγάλες υψομετρικές διαφορές, σημαντικές πτυχώσεις και εκτεταμένες ακτές. Το υψόμετρο αυξάνεται σταδιακά, αλλά όχι ομαλά, με κατά θέσεις εξάρσεις, από την επιφάνεια της θάλασσας μέχρι την υψηλότερη κορυφή του Ταυγέτου (Προφήτης Ηλίας, 2407 μέτρα) που είναι και η υψηλότερη κορυφή της Πελοποννήσου. Η μορφολογία της περιοχής είναι κατά κύριο λόγο ορεινή με ορισμένες μικρές πεδινές ή λοφώδεις εκτάσεις κοντά στην ακτογραμμή.

Οι χρήσεις γης στην περιοχή αφορούν κύρια σε βοσκοτόπους (60,7%) και στις καλλιεργούμενες εκτάσεις (21,5%) ενώ ακολουθούν τα δάση και οι δασικές εκτάσεις (5,6%).

Η περιοχή μελέτης εντάσσεται στις Περιφερειακές Ενότητες (Π.Ε.) Λακωνίας και Μεσσηνίας και αντιπροσωπεύει το 15,42% της συνολικής έκτασης αυτών των Π.Ε. και το 8,01% του συνολικού τους πληθυσμού. Επίσης, η περιοχή των Δήμων Δυτικής και Ανατολικής Μάνης αντιπροσωπεύει το 6,60% της συνολικής έκτασης και το 3,45% του πληθυσμού της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Η περιοχή περιλαμβάνει **6 Δημοτικές Ενότητες** και **79 Τοπικές Κοινότητες**.

Στο σύνολο της περιοχής παρέμβασης, το 54,9% της έκτασής της χαρακτηρίζεται ως ορεινή (έναντι 50,1% του συνόλου της Περιφέρειας, το 25,9% ως ημιορεινή (έναντι 30,0% της Περιφέρειας) και το 19,2% ως πεδινή (έναντι 19,9% της Περιφέρειας). Οι δύο Δήμοι που απαρτίζουν την περιοχή μελέτης εμφανίζουν διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά ως προς τη γεωμορφολογία, δεδομένου ότι:

- Στο σύνολο της έκτασης του Δήμου Ανατολικής Μάνης το 44,3% χαρακτηρίζεται ορεινό, έναντι 31,5% του ημιορεινού και 24,2% του πεδινού.
- Στον Δήμο Δυτικής Μάνης το 71,3% της συνολικής έκτασης είναι ορεινό, έναντι 16,9% του ημιορεινού και 11,6% του πεδινού.

1.1.2. Πληθυσμιακά στοιχεία περιοχής παρέμβασης

Ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης ανέρχεται σε 19.950 κατοίκους, σύμφωνα με τα στοιχεία Απογραφής Πληθυσμού 2011 της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής.

Πίνακας 1.1: Μόνιμος Πληθυσμός περιοχής παρέμβασης ανά Δήμο/Δημοτική Ενότητα

ΔΗΜΟΣ – ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	%
ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	13.005	65,19%
Δ.Ε. Ανατολικής Μάνης	1.192	5,97%
Δ.Ε. Γυθείου	7.106	35,62%
Δ.Ε. Οιτύλου	3.515	17,62%
Δ.Ε. Σμύνους	1.192	5,97%
ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	6.945	34,81%
Δ.Ε. Αβιάς	2.246	11,26%
Δ.Ε. Λεύκτρου	4.699	23,55%
(i) ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	19.950	100,00%
(ii) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	89.138	
(iii) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	159.954	
(iv) = (i)/(ii+iii)		8,01%
(v) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	577.903	
(vi) = (i)/(v)		3,45%

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2011

Ο Δήμος Ανατολικής Μάνης αντιπροσωπεύει πληθυσμιακά το 65,19% της περιοχής μελέτης (13.005 κάτοικοι) έναντι 34,81% του Δήμου Δυτικής Μάνης (6.945 κάτοικοι).

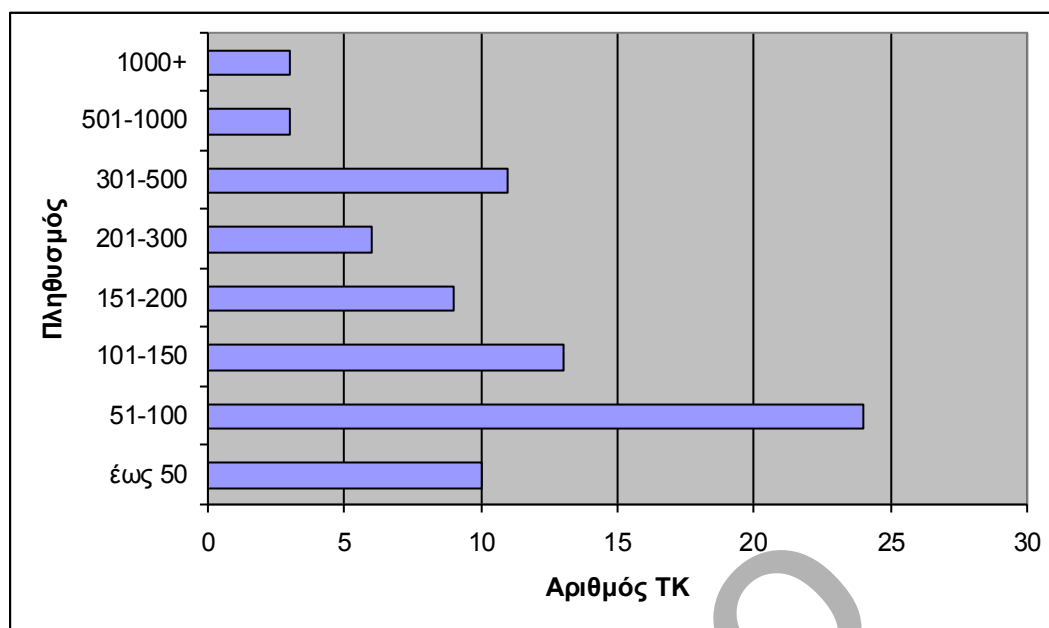
Στο επίπεδο των Δημοτικών Ενοτήτων η Δ.Ε. Γυθείου συγκεντρώνει 7.106 κατοίκους, ή το 35,62% του συνολικού πληθυσμού της περιοχής μελέτης, ενώ κατά σειρά πληθυσμιακού μεγέθους ακολουθούν οι Δ.Ε. Λεύκτρου (4.699 κάτοικοι ή 23,55%), Οιτύλου (3.515 κάτοικοι ή 17,62%), Αβιάς (2.246 κάτοικοι, ή 11,26%), Ανατολικής Μάνης (1.192 κάτοικοι, ή 5,97%) και Σμύνους (1.192 κάτοικοι ή 5,97%).

Το Παράρτημα Ι.1 παρουσιάζει πληθυσμιακά δεδομένα ανά Δημοτική Ενότητα και Δημοτική/Τοπική Κοινότητα για το σύνολο της περιοχής παρέμβασης. Η πλειοψηφία των Τ.Κ. είναι μικρού πληθυσμιακού μεγέθους, αφού κυριαρχούν οι οικισμοί με πληθυσμό 51-100 κατοίκους και έως 50 κατοίκους.

Με βάση τα στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού 2011 (βλ. Διάγραμμα 1-2):

- Μόνο τρεις κοινότητες έχουν πληθυσμό μεγαλύτερο των 1000 κατοίκων (Δημοτική Κοινότητα Γυθείου με πληθυσμό 4.717 κατοίκους, Τοπική Κοινότητα Αρεοπόλεως με πληθυσμό 1.014 κατοίκους και Τοπική Κοινότητα Νεοχωρίου με πληθυσμό 1399 κατοίκους το 2011).

Διάγραμμα 1-1: Κατανομή Τοπικών Κοινοτήτων περιοχής παρέμβασης κατά τάξη μεγέθους, 2011

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία στοιχείων.

- Στην δεύτερη κλάση των Τοπικών Κοινοτήτων με 501 έως 1000 κατοίκους εντάσσονται πάλι τρεις Τοπικές Κοινότητες. Πρόκειται για τις ΤΚ Κότρωνα (530 Κάτοικοι), Πύργου Διρού (561 κάτοικοι), Αβιάς (611 Κάτοικοι).
- Το 30,3 % των Τοπικών Κοινοτήτων της Περιοχής Παρέμβασης (24) έχει πληθυσμό που κυμαίνεται από 51 μέχρι 100 κατοίκους ενώ ακολουθεί το 16,46% των Τοπικών Κοινοτήτων (13) με πληθυσμό από 101 μέχρι 150 κατοίκους. Είναι αξιοσημείωτο ότι το 59,5 % των Τοπικών Κοινοτήτων (47) έχει πληθυσμό λιγότερο των 150 κατοίκων ενώ στον αντίποδα το 21% των Τοπικών Κοινοτήτων (17) έχει πληθυσμό περισσότερο από 300 κατοίκους.

1.1.3. Έκταση της περιοχής παρέμβασης

Η περιοχή παρέμβασης έχει συνολική έκταση 1.023,21 Km² που αντιστοιχεί στο 15,42% της συνολικής έκτασης των δύο Π.Ε. Λακωνίας και Μεσσηνίας και στο 6,60% της έκτασης της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Πίνακας 1.2: Έκταση περιοχής παρέμβασης ανά Δήμο/Δημοτική Ενότητα

ΔΗΜΟΣ – ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΕΚΤΑΣΗ (Km ²)	%
ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	620,6	60,65%
Δ.Ε. Ανατολικής Μάνης	109,94	10,74%
Δ.Ε. Γυθείου	197,26	19,28%
Δ.Ε. Οπύλου	219	21,40%
Δ.Ε. Σμύνους	94,41	9,23%

ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	402,61	39,35%
Δ.Ε. Αβιάς	179,17	17,51%
Δ.Ε. Λεύκτρου	223,44	21,84%
(i) ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	1023,21	100,00%
(ii) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	3639,45	
(iii) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	2996,94	
(iv) = (i)/(ii+iii)		15,42%
(v) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	15.505,56	
(vi) = (i)/(v)		6,60%

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2011

Ο Δήμος Ανατολικής Μάνης αντιπροσωπεύει το 60,65% της έκτασης της περιοχής (620,6 Km²) έναντι 39,35% του Δήμου Δυτικής Μάνης (402,61 Km²).

Η Δημοτική Ενότητα Λεύκτρου αντιπροσωπεύει το 21,84% της συνολικής έκτασης της περιοχής παρέμβασης, ακολουθούμενη από τις Δ.Ε. Οιτύλου (21,4%), Γυθείου (19,28%), Αβιάς (17,51%), Αντοικής Μάνης (10,74%) και Σμύνους (9,23%).

Στο επίπεδο των Δημοτικών / Τοπικών Κοινοτήτων που εντάσσονται στην περιοχή παρέμβασης, μεγαλύτερη είναι η έκταση της Τοπικής Κοινότητας Πηγαδίων (75,3 Km²) της Δ.Ε. Αβιάς και ακολουθούν η Τ.Κ. Εξωχωρίου (39,6 Km²) της Δ.Ε. Λεύκτρου, η Δ.Κ. Γυθείου (35,5 Km²) και η Τ.Κ. Σιδηροκάστρου (34,2 Km²) της Δ.Ε. Γυθείου και οι Τ.Κ. Μηλέας (34,0 Km²) της Δ.Ε. Λεύκτρου, Λαγίας (33,0 Km²) της Δ.Ε. Ανατολικής Μάνης και Πύργου Διρού (32,6 Km²) της Δ.Ε. Οιτύλου. Η πλειοψηφία των Τοπικών Κοινοτήτων της περιοχής μελέτης είναι κοινότητες μικρής έκτασης, δεδομένου ότι 31 Τ.Κ. έχουν έκταση από 5 Km² έως 10 Km² ενώ άλλες 13 Τ.Κ. έχουν έκταση μικρότερη των 5 Km².

2. ΣΧΕΔΙΟ SWOT ANALYSIS

Με βάση την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, ανά κύρια κατηγορία χαρακτηριστικών της περιοχής παρέμβασης, συντίθενται περιγραφικά οι αδυναμίες/ μειονεκτήματα, πλεονεκτήματα/ δυνατότητες, ευκαιρίες/ προοπτικές και απειλές / κίνδυνοι.

	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ (Strengths)	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ (Weaknesses)	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (Opportunities)	ΑΠΕΙΛΕΣ (Threats)
ΘΕΣΗ	Λιμάνι Γυθείου - Σημαντική πύλη εισόδου τουριστικών ροών. Εγγύτητα με το ταχέως αναπτυσσόμενο αστικό κέντρο της Καλαμάτας. Ευνοϊκές συνθήκες πρόσβασης της περιοχής – εξυπηρέτηση από αυτοκινητόδρομους (Αθήνα – Τρίπολη – Καλαμάτα)	Γεωμορφολογία και ορεινός χαρακτήρας σε μεγάλο τμήμα της περιοχής μελέτης	Η συνεχής αύξηση του αριθμού επιβατών που διακινούνται από το αεροδρόμιο της Καλαμάτας Η αυξανόμενη τουριστική κίνηση στην Καλαμάτα και ευρύτερα στην Πελοπόννησο. Αυξανόμενο ενδιαφέρον αλλοδαπών επισκεπτών για τμήμα της περιοχής	Η συνέχιση της τάσης αστικοποίησης που οδηγεί στον δημογραφικό και οικονομικό μαρασμό Δημοτικών Κοινοτήτων.
ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	Σημαντικό φυσικό περιβάλλον με αξιόλογα οικοσυστήματα Παρουσία όρους Ταύγετου, ιδιαίτερο χλωριδικό ενδιαφέρον Το μεγαλύτερο τμήμα της έκτασης της Περιοχής ΟΧΕ καλύπτεται από περιοχές εντός του Δικτύου Natura 2000 Σημαντικός αριθμός Τ.Ι.Φ.Κ, Σπηλαίων – Φαραγγιών Μεγάλος αριθμός αξιόλογων παραλιών	Έλλειψη Σχεδίου Δράσης Προστασίας & Διαχείρισης για τις περιοχές αρμοδιότητας του νεοσύστατου (2ος /2018) Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Νότιας Πελοποννήσου - Κυθήρων Εντοπισμένα προβλήματα διάβρωσης στην περιοχή λόγω του έντονου ανάγλυφου και των μεγάλων κλίσεων Μη ικανοποιητική αξιοποίηση των φυσικών πόρων από το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν	Αναξιοποίητα συγκριτικά πλεονεκτήματα του περιβαλλοντικού δυναμικού της περιοχής με δυνατότητα διασύνδεσής τους με τους πολιτιστικούς πόρους της περιοχής. Τάση ανάπτυξης οικότουρισμού / εναλλακτικών μορφών τουρισμού δεδομένης της γενικότερης αύξησης του ενδιαφέροντος για εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Θεσμοθέτηση του χωροταξικού σχεδιασμού	Υποβάθμιση φυσικού περιβάλλοντος λόγω έλλειψης οργάνωσης και ανεξέλεγκτης ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων Πιέσεις και κίνδυνος υποβάθμισης του περιβάλλοντος (δασικές πυρκαγιές, έλλειψη υποδομών διαχείρισης κινδύνων).

	Σημαντικός αριθμός φυσιολατρικών / περιβαλλοντικών συλλόγων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή	Ανεπάρκεια υποδομών για την προσβασιμότητα, την προστασία του περιβάλλοντος και διασύνδεση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής Μη αξιοποίηση δασικού τομέα και των δασικών προϊόντων Έλλειψη ολοκληρωμένης σήμανσης των φυσικών πόρων		
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ – ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ		Δημογραφικό πρόβλημα: πληθυσμιακή μείωση και αυξανόμενη γήρανση.	Η τάση επιστροφής στις αγροτικές περιοχές κατοίκων των αστικών περιοχών	Η πλήρης ερήμωση σημαντικού αριθμού οικισμών Η υψηλή ανεργία των νέων να οδηγήσει σε περαιτέρω πληθυσμιακή αποδυνάμωση
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ		Χαμηλό ποσοστό ενεργού πληθυσμού Υψηλή ανεργία των νέων Μέτριο μορφωτικό επίπεδο, ελαφρά χαμηλότερο από το επίπεδο της Περιφέρειας Γερασμένο εργατικό δυναμικό στον πρωτογενή τομέα με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης. Έλλειψη δυναμικών επαγγελματιών σε τομείς που συνδέονται άμεσα με την ανάπτυξη Επιμέρους τμήμα της περιοχής παρέμβασης κάτω από το όριο της φτώχειας.	Σημαντικό δίκτυο κοινωνικής προστασίας από Δήμους, στο πλαίσιο οριζόντιων παρεμβάσεων του ΠΕΠ Πελοποννήσου.	Η έλλειψη παρεμβάσεων στον τομέα της ποιότητας ζωής να οδηγήσει σε περαιτέρω πληθυσμιακή αποδυνάμωση, ιδιαίτερα από νέους

		Ελλείψεις σε δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού και αναντιστοιχία μεταξύ των απαιτήσεων των επιχειρήσεων και των προσόντων του εργατικού δυναμικού. Προβλήματα πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας ηλικιωμένων ατόμων ιδιαίτερα σε ορεινές και αραιοκατοικημένες περιοχές Έλλειψη επιχειρήσεων στον τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας		
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	Παραγωγή γεωργικών προϊόντων ΠΟΠ – ΠΓΕ, ορισμένα εκ των οποίων με διεθνή αναγνωσιμότητα. Δυναμική εξέλιξη της ζήτησης στον τουριστικό κλάδο. Έντονο ενδιαφέρον αλλοδαπών τουριστών για τμήμα της περιοχής μελέτης. Μεγάλος αριθμός κηρυγμένων μνημείων διεθνούς αξίας και αναγνώρισης από όλες τις ιστορικές περιόδους Πυκνότητα αξιόλογων παραδοσιακών οικισμών (κηρυγμένων και μη), με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση κηρυγμένων παραδοσιακών οικισμών πανελλαδικά Δίκτυο Μουσείου Μάνης	Μικρό μέγεθος γεωργικών εκμεταλλεύσεων και τάσεις εγκατάλειψης γεωργικής γης ιδιαίτερα στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές Έλλειψη δυναμικών κλάδων στην τοπική παραγωγική διάρθρωση, εξάρτηση της τοπικής οικονομίας από παραδοσιακούς κλάδους Ανισομέρεια μεταξύ επιμέρους περιοχών όσον αφορά την τουριστική ανάπτυξη συνολικά, το επίπεδο της προσφοράς, τη ζήτηση αλλοδαπών τουριστών. Χωρική συγκέντρωση τουριστικών δραστηριοτήτων σε μικρό τμήμα της περιοχής Μη αξιοποίηση σημαντικών πολιτιστικών και φυσικών πόρων για την ανάπτυξη του τουρισμού	Το Μανιάτικο τοπίο ως πόλος έλξης επίσκεπτών διεθνούς αναγνώρισης Δυνατότητα δημιουργίας ταυτότητας της περιοχής «ΜΑΝΗ» και δημιουργίας συνεκτικού τουριστικού προϊόντος Μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων που απευθύνονται σε κοινό με ορισμένα ενδιαφέροντα Σημαντικές ευκαιρίες προγραμματισμού και εφαρμογής έργων στο πλαίσιο των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων από τα ΕΔΕΤ την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Οι βασικές οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής παρέμβασης περιλαμβάνονται μεταξύ των τομέων προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης	Συνεχιζόμενο δυσμενές οικονομικό περιβάλλον. Κίνδυνος αλλοίωσης των στοιχείων της τοπικής παράδοσης και κληρονομιάς από την ανεξέλεγκτη τουριστική δραστηριότητα Κίνδυνος υποβάθμισης του πολιτιστικού αποθέματος από την συνεχιζόμενη εγκατάλειψη των παραδοσιακών οικισμών.

	Δίκτυα μονοπατιών και καλντεριμιών (Ε4) Μακρόχρονη ιστορία - πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα	Έλλειψη ολοκληρωμένης σήμανσης των πολιτιστικών πόρων	Εξειδίκευση της Περιφέρειας. Εξασφάλιση πρόσθετων πόρων από Τομεακά Προγράμματα για αναβάθμιση των πολιτιστικών πόρων της περιοχής. Ευνοϊκό θεσμικό πλαίσιο για τον θεματικό τουρισμό Εξοικείωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τον προγραμματισμό και εφαρμογής παρεμβάσεων για την τοπική ανάπτυξη (παρεμβάσεις τύπου Leader)	
ΥΠΟΔΟΜΕΣ	Δυνατότητα λειτουργίας του λιμένα Γυθείου για την ενίσχυση των τουριστικών δραστηριοτήτων.	Κακή Ποιότητα Επαρχιακού Οδικού Δικτύου Μειωμένη Προσπελασιμότητα στην Περιοχή ΟΧΕ Δύσκολη πρόσβαση κυρίως στους οικισμούς του νότιου τμήματος του Δήμου Ανατολικής και του βόρειου τμήματος του Δήμου Δυτικής Μάνης Αδυναμία πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας – πρόνοιας ηλικιωμένων ατόμων σε περιοχές περιορισμένης προσπελασιμότητας Αδυναμίες / προβλήματα στην εξυπηρέτηση της αυξημένης ζήτησης από το λιμάνι του Γυθείου κατά τους θερινούς μήνες και ελλείψεις υποδομών (πχ διαχείριση αποβλήτων πλοίων). Σημαντικά προβλήματα στη διαχείριση στερεών αποβλήτων και	Αύξηση της τουριστικής κίνησης, λόγω της πρόσφατης ολοκλήρωσης του έργου αναβάθμισης του Λιμανιού του Γυθείου. Βελτίωση της προσπελασιμότητας στην περιοχή παρέμβασης με την ολοκλήρωση του έργου αναβάθμισης της Επαρχιακής Οδού Γύθειο – Αρεόπολη, στο πλαίσιο του ΕΠ «Πελοπόννησος» (έργο phased).	Έντονη απομόνωση (σε σχέση με εθνικούς άξονες ανάπτυξης, μεγάλες αγορές, μεγάλα αστικά κέντρα αλλά και σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο). Απομόνωση / ερήμωση οικισμών λόγω προβλημάτων προσπελασιμότητας της περιοχής. Υποβάθμιση οικιστικού περιβάλλοντος και κίνδυνος για τη δημόσια υγεία λόγω προβληματικής διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων.

		στους δύο Δήμους της περιοχής (έλλειψη ή κακή ποιότητα υποδομών και εξοπλισμού) Οι περισσότεροι οικισμοί δε διαθέτουν κεντρικό αποχετευτικό σύστημα.		
--	--	--	--	--

Σχέδιο

3. Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Η αναπτυξιακή στρατηγική βασίστηκε στις διαπιστωμένες και ιεραρχημένες ανάγκες της περιοχής παρέμβασης όπως αυτές προέκυψαν από την SWOT ανάλυση και το σύνολο των προγραμματικών κειμένων που σχετίζονται με:

- ο τον εθνικό Σχεδιασμό (ΕΣΠΑ 2014-2020, Γενικό και Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο),
- ο τον περιφερειακό σχεδιασμό (ΠΕΠ Πελοποννήσου 2014-2020, Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, Επιχειρησιακό Σχέδιο Περιφέρειας Πελοποννήσου, Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Πελοποννήσου),
- ο τον υποπεριφερειακό σχεδιασμό (CLLD Leader)

Η αναπτυξιακή στρατηγική δομείται στη βάση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της περιοχής παρέμβασης όσον αφορά το φυσικό περιβάλλον και τους ιστορικούς και πολιτιστικούς της πόρους, όπως αποτυπώνονται σε ένα πλήθος μνημείων, ιστορικών κτιρίων και ευρύτερα στο ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής. Η ύπαρξη των πόρων αυτών έχουν ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση ενός φυσικού – πολιτιστικού συνόλου διεθνούς εμβέλειας, το οποίο μπορεί να αποτελέσει την κινητήρια δύναμη για την αναστροφή των δυσμενών τάσεων που χαρακτηρίζουν το παραγωγικό πρότυπο της τοπικής οικονομίας και την πυροδότηση διαδικασιών βιώσιμης ανάπτυξης στην περιοχή.

Η τουριστική δραστηριότητα αποτελεί τον βασικό μοχλό της ανάπτυξης στην περιοχή, με την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, την ανάπτυξη και εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος, τη βελτίωση της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών, την βελτίωση της προσπελασιμότητας της περιοχής. Προκειμένου να γίνει αυτό δυνατό είναι αναγκαία η υλοποίηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων οι οποίες αφενός θα στοχεύουν στην ανάπτυξη, αξιοποίηση και προβολή των πόρων της περιοχής και αφετέρου θα αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές της ανάγκες, οι οποίες εκτός από την επίπτωση που έχουν στο επίπεδο διαβίωσης και την ποιότητα ζωής των κατοίκων, περιορίζουν και την ελκυστικότητά της. Το σύνολο των προαναφερόμενων προγραμματικών εγγράφων αναγνωρίζει τη σημασία του τουρισμού σαν αναδυόμενη και δυναμική οικονομική δραστηριότητα, την αδυναμία αξιοποίησης του πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού πλούτου της περιοχής, την σημασία του τρίπτυχου Αγροδιατροφή – Τουρισμός - Πολιτισμός σαν βασική οικονομική δραστηριότητα αλλά και τους όρους και τις προϋποθέσεις που πρέπει να εκπληρωθούν ώστε να καταστεί εφικτή η επανεκκίνηση - δρομολόγηση της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Η προσπάθεια μεταβολής του παραγωγικού προτύπου μιας περιοχής αποτελεί μια μακροχρόνια διαδικασία η οποία καθιστά αναγκαία την επικέντρωση της στρατηγικής στην επίτευξη στόχων που σχετίζονται με το είδος των παρεμβάσεων που μπορεί να χρηματοδοτηθεί μέσω της ΟΧΕ, οι οποίοι θα είναι συνεκτικοί και συμπληρωματικοί μεταξύ τους, στοχεύοντας στην ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετωπίζει η περιοχή παρέμβασης συνολικά και όχι οι επιμέρους Δημοτικές Ενότητες της.

3.1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΟΡΑΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΧΕ

Οραματικός Στόχος:

Βιώσιμη αιφόρος ανάπτυξη της χερσονήσου της Μάνης, ως μίας ενιαίας περιοχής, στη βάση των ιδιαίτερων στοιχείων του ιστορικού – πολιτισμικού χαρακτήρα της και του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, που προσδίδουν στην περιοχή αναγνωρισιμότητα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Η επίτευξη του οράματος προϋποθέτει την αντιμετώπιση των προβλημάτων και αρνητικών τάσεων που εμφανίζει σειρά κοινωνικοοικονομικών παραγόντων στην περιοχή. Η αναστροφή της πληθυσμιακής αποδυνάμωσης, η αντιμετώπιση της ανεργίας, ιδιαίτερα των νέων, η ενίσχυση της απασχολισιμότητας του ανθρώπινου δυναμικού, η αντιμετώπιση των προβλημάτων προσβασιμότητας ιδιαίτερα σε ορεινές περιοχές, η βελτίωση της ελκυστικότητας τόσο για τους κατοίκους όσο και για τους επισκέπτες της, αποτελούν προϋποθέσεις για δημιουργία προϋποθέσεων αυτοτροφοδοτούμενης ανάπτυξης στην περιοχή.

Η βιώσιμη αιφόρος ανάπτυξη στην περιοχή της Μάνης επιδιώκεται να βασιστεί στα αναμφισβήτητα πλεονεκτήματα της στους τομείς του πολιτισμού και του τουρισμού.

Η αναπτυξιακή δυναμική που εμφανίζει ο τουριστικός κλάδος στην περιοχή θα πρέπει να αξιοποιηθεί και να ενισχυθεί περαιτέρω, ώστε ο τουρισμός που στηρίζεται στον πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον της περιοχής να αποτελέσει την ατμομηχανή για την αναστροφή των αρνητικών τάσεων και τον μετασχηματισμό της τοπικής οικονομίας σε μία αναπτυσσόμενη περιοχή. Το ενδιαφέρον που καταγράφεται από αλλοδαπούς και ημεδαπούς τουρίστες για τη Μάνη μπορεί να αξιοποιηθεί και να αυξηθεί περαιτέρω με τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της περιοχής προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης μορφών τουρισμού που υπερβαίνουν το παραδοσιακό τουριστικό πρότυπο και αξιοποιούν το πολιτιστικό, ιστορικό απόθεμα της περιοχής και το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της.

Η βελτίωση της προσβασιμότητας της περιοχής, οι παρεμβάσεις αναζωογόνησης του δομημένου περιβάλλοντος στο επίπεδο των κοινοτήτων θα συμβάλλουν τόσο στη βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής, όσο και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων της.

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της τοπικής οικονομίας, μέσω της ανάδειξης του πολιτισμού και του τουρισμού ως κινητήριων δυνάμεων για την βιώσιμη ανάπτυξη προϋποθέτει την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, η οποία παράλληλα με την υλοποίηση των δημοσίων δράσεων, θα κινητοποιηθεί στην κατεύθυνση της αξιοποίησης των πλεονεκτημάτων της περιοχής, αξιοποιώντας τις παρεχόμενες κρατικές ενισχύσεις και ενσωματώνοντας στις δράσεις που υλοποιηθούν στοιχεία που συνδέονται με τη στρατηγική της Περιφέρειας στον τομέα της έξυπνης εξειδίκευσης.

Η προώθηση των αρχών της αιφόρου ανάπτυξης βασίζεται στην προστασία του περιβάλλοντος, την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων και την προσαρμογή στην

κλιματική αλλαγή. Οι επενδύσεις στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων συμβάλλουν στη συμμόρφωση της χώρας με τις απαιτήσεις του κοινοτικού κεκτημένου και διαμορφώνουν τις προϋποθέσεις της αειφορίας της περιοχής. Επιπλέον, η βιωσιμότητα της ανάπτυξης, προϋποθέτει την άρση των εμποδίων που συνεπάγεται η γεωμορφολογία της περιοχής όσον αφορά την πρόσβαση σε υπηρεσίες.

Για την επίτευξη του στρατηγικού οράματος της περιοχής της Μάνης είναι αναγκαία η υιοθέτηση μιας στρατηγικής η οποία αρθρώνεται σε στόχους και παρεμβάσεις ολοκληρωμένου χαρακτήρα. Στο πλαίσιο αυτό οι παρεμβάσεις εξασφαλίζουν τις αναγκαίες συνέργειες και συμπληρωματικότητες μεταξύ των επιμέρους δράσεων και επικεντρώνονται στην παραγωγική ανασυγκρότηση της περιοχής, αντιμετωπίζοντας παράλληλα την ανάγκη βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της τοπικής οικονομίας και την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων της όπως είναι η καταπολέμηση της ανεργίας και της φτώχειας όπου αυτή παρατηρείται.

Στρατηγικός Στόχος:

Ενίσχυση του παραγωγικού προτύπου της περιοχής παρέμβασης με την αξιοποίηση των φυσικών, ιστορικών και πολιτιστικών της στοιχείων και την σύζευξή τους με την τουριστική ανάπτυξη, ώστε αυτή να αποτελέσει τον κύριο μοχλό για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης.

Για την επίτευξη του στρατηγικού στόχου επιδιώκεται η επικέντρωση της πολιτικής σε παρεμβάσεις, οι οποίες λειτουργούν συμπληρωματικά προς την κατεύθυνση της αναστροφής των αρνητικών εξελίξεων του κοινωνικοοικονομικού ιστού, την αντιμετώπιση των προβλημάτων του και την κάλυψη των αναγκών του, έτσι ώστε να αξιοποιηθούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής στο επίπεδο της φύσης, της ιστορίας, του πολιτισμού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος στην κατεύθυνση της ενίσχυσης του παραγωγικού προτύπου και του εμπλουτισμού του με νέες δραστηριότητες. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της περιοχής με την επέκταση και αναβάθμιση των παραγωγικών δραστηριοτήτων, η ενίσχυση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου, η κάλυψη των αναγκών και τεχνικές και κοινωνικές αποτελούν μέσα πολιτικής για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Ειδικότερα η επίτευξη του στρατηγικού στόχου της ΟΧΕ Μάνης εδράζεται στην υλοποίηση παρεμβάσεων οι οποίες επιδιώκουν:

- Στην ενίσχυση υπαρχουσών δραστηριοτήτων, με κύριο κλάδο τον τουριστικό κλάδο, για τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, την αύξηση της επισκεψιμότητας της περιοχής, την άρση των χωρικών ανισοτήτων που παρουσιάζονται ως προς την συγκέντρωση της τουριστικής δραστηριότητας στην περιοχή μελέτης, τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος με την ανάπτυξη θεματικού τουρισμού που αξιοποιεί του φυσικού και πολιτιστικούς πόρους της περιοχής. Η παραγωγή στην περιοχή μελέτης προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ, ορισμένα των οποίων είναι διεθνούς αναγνωσιμότητας, παρέχει τη δυνατότητα ενίσχυσης της δεύτερης μεταποίησης και τυποποίησης αυτών των προϊόντων που παράγονται και στην περιοχή μελέτης.
- Στην ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού σε συνδυασμό με τις ανάγκες της παραγωγικής δομής, προκειμένου να μειωθούν τα υψηλά ποσοστά ανεργίας που

παρατηρούνται ιδιαίτερα στους νέους και να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα της μείωσης του πληθυσμού και των υψηλών δεικτών γήρανσης.

- Στην αύξηση του εισοδήματος στην περιοχή μελέτης και την αντιμετώπιση φαινομένων φτώχειας, όπου αυτά εμφανίζονται.
- Στην αξιοποίηση του πλούσιου πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής και στην προβολή του συνόλου των φυσικού, πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την ανάπτυξη θεματικών τουριστικών δραστηριοτήτων.
- Στην άρση των προβλημάτων προσπελασιμότητας που εμφανίζονται όσον αφορά τη πρόσβαση σε θέσεις ιστορικού, πολιτιστικού ή φυσικού ενδιαφέροντος που συνδέονται άμεσα με την ανάπτυξη τέτοιων δραστηριοτήτων.
- Στην αντιμετώπιση των προβλημάτων προσβασιμότητας ιδιαίτερα ηλικιωμένων ατόμων που κατοικούν σε ορεινές και αραιοκατοικημένες περιοχές σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας.
- Στην κάλυψη των αναγκών της περιοχής μελέτης σε υποδομές περιβάλλοντος
- Στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, ιδιαίτερα των νέων, με την ανάπτυξη υποδομών που επιδιώκουν να παρέχουν σε αυτούς εναλλακτικές δυνατότητες άθλησης και ψυχαγωγίας, με στόχο την συγκράτησή τους στην περιοχή.

3.2. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Η επίτευξη του στρατηγικού στόχου επιδιώκεται μέσω πέντε ειδικών στόχων:

<i>1^{ος} Ειδικός Στόχος</i>	<i>Ενίσχυση της παραγωγικής βάσης με την αξιοποίηση τοπικών πόρων</i>
<i>2^{ος} Ειδικός Στόχος</i>	<i>Βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και προώθηση στην αγορά εργασίας</i>
<i>3^{ος} Ειδικός Στόχος</i>	<i>Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς ως πόλου έλξης επισκεπτών</i>
<i>4^{ος} Ειδικός Στόχος</i>	<i>Ανάπτυξη βασικών υποδομών για την προστασία του περιβάλλοντος και την βελτίωση της προσπελασιμότητας της περιοχής</i>
<i>5^{ος} Ειδικός Στόχος</i>	<i>Αναβάθμιση των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών σε ορεινές και αραιοκατοικημένες περιοχές και αναβάθμιση υποδομών για την κοινωνική και οικονομική αναζωογόνηση σε αστικά κέντρα της περιοχής παρέμβασης.</i>

Οι πέντε ειδικοί στόχοι της ΟΧΕ Μάνης αναλύονται στην συνέχεια.

1^{ος} Ειδικός Στόχος (ΕΣΟ1)**Ενίσχυση της παραγωγικής βάσης της περιοχής παρέμβασης με την αξιοποίηση τοπικών πόρων**

Βασικά χαρακτηριστικά της παραγωγικής βάσης της περιοχής παρέμβασης αποτελούν η μεγάλη συμμετοχή των κλάδων που συνδέονται με την τουριστική δραστηριότητα στην τοπική απασχόληση, η συρρίκνωση του δευτερογενή τομέα και ιδιαίτερα της μεταποίησης και η συγκέντρωση του πρωτογενή τομέα σε λίγους οικισμούς της περιοχής. Η απουσία δραστηριοτήτων που συνδέονται με την ανάπτυξη αποτελεί επίσης χαρακτηριστικό της περιοχής.

Ο πρωτογενής τομέας είναι περιορισμένος και αφορά σε μικρό αριθμό Δημοτικών Ενοτήτων. Όμως, στην περιοχή παρέμβασης παράγονται προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ που μπορούν να ενισχυθούν μέσα από επενδύσεις που σχετίζονται με την ενίσχυση και οργάνωση της δεύτερης μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων της πρωτογενούς παραγωγής, δεδομένης και της διεθνούς αναγνωσιμότητας που έχουν ορισμένα από τα προϊόντα αυτά (π.χ. ελαιόλαδο)

Ο τουριστικός κλάδος παρότι εμφανίζει σταθερή ανάπτυξη σε όρους αφίξεων και διανυκτερεύσεων, χαρακτηρίζεται από ανισομέρεια μεταξύ των επιμέρους περιοχών, σε σχέση με τις προσφερόμενες υπηρεσίες καταλυμάτων, ενώ οι πολιτιστικοί και φυσικοί πόροι της περιοχής παρέχουν τη δυνατότητα εμπλουτισμού του προσφερόμενου προϊόντος με την ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων που συνδέονται άμεσα με την ιστορία και τον πολιτισμό, τους φυσικούς πόρους, την αγροτική παραγωγή και το ορεινό τοπίο. Η παροχή ενισχύσεων προς τις τουριστικές επιχειρήσεις για τη βελτίωση του επιπέδου των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών, η παροχή ενισχύσεων για την ίδρυση μικρού μεγέθους επιχειρήσεων που σχετίζονται εν γένει με την τουριστική δραστηριότητα με στόχο την κάλυψη του χωρικού συνόλου της περιοχής παρέμβασης και τη διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς με βάση τα ιδιαίτερα συγκριτικά πλεονεκτήματά και η ανάσχεση της ανεργίας με τη διατήρηση ή / και αύξηση θέσεων απασχόλησης στις επιχειρήσεις της περιοχής αποτελούν προτεραιότητες που θα καλυφθούν στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου. Οι προτεραιότητες αυτές βρίσκονται σε εναρμόνιση με την στρατηγική του ΠΕΠ Πελοποννήσου, από το οποίο, όσον αφορά τις τουριστικές επιχειρήσεις, διαπιστώνεται η ανάγκη για *«Εκσυγχρονισμό / αναβάθμιση, αλλά και διεύρυνση των δραστηριοτήτων των τουριστικών επιχειρήσεων της Περιφέρειας Πελοποννήσου, οι οποίες ευρίσκονται σε χαμηλό επίπεδο, πλην ελάχιστων μεμονωμένων περιπτώσεων»*.

Τόσο στον τομέα της μεταποίησης, όσο και στον τουριστικό τομέα επιδιώκεται η ενίσχυση παρεμβάσεων από υφιστάμενες ή νέες επιχειρήσεις οι οποίες ενσωματώνουν στις διεργασίες τους καινοτομίες, ή περιλαμβάνουν την ανάπτυξη νέων προϊόντων με προτεραιότητα στην αξιοποίηση τοπικών πόρων και με στόχο την αύξηση της προστιθέμενης αξίας που παράγεται από το τοπικό παραγωγικό κύκλωμα.

Ο Ειδικός Στόχος εξυπηρετεί τούς **Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Πελοποννήσου**:

- 1.5.1** Εκσυγχρονισμός της επιχειρηματικής βάσης και με την εκμετάλλευση προϊόντων έρευνας και τεχνολογίας και καινοτομιών από υφιστάμενες ΜΜΕ για βελτίωση της παραγωγικής τους δραστηριότητας ή/και για την ανάπτυξη νέων προϊόντων.
- 1.5.2** Ιδρυση νέων καινοτόμων επιχειρήσεων, σύμφωνα με τους τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής RIS3 της Περιφέρειας Πελοποννήσου.
- 2B4.1** Βελτίωση των προοπτικών αναζωογόνησης και ανάπτυξης περιοχών της Περιφέρειας με προβλήματα στον επιχειρηματικό και κοινωνικό ιστό τους
- 3.5.1** Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς ως πόλου έλξης επισκεπτών
- 4.1.1** Βελτίωση της σύνδεσης τουριστικών, πολιτιστικών και παραγωγικών περιοχών της Περιφέρειας με το κύριο οδικό δίκτυο και τους διευρωπαϊκούς άξονες

Καθώς και τους **στόχους της Περιφερειακής Στρατηγικής Εξυπνης Εξειδίκευσης:**

- «Βαθμιαία μεταβολή της σύνθεσης της απασχόλησης και δημιουργία ποιοτικότερων θέσεων εργασίας»
- «Αξιοποίηση και ενσωμάτωση τεχνολογικών και μη τεχνολογικών καινοτομιών στο αγροδιατροφικό τομέα και τον τουρισμό»
- «Διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση του συνόλου των επιχειρήσεων»
- «Δημιουργία ενιαίου ονόματος – ταυτότητας για την προώθηση στις αγορές του εξωτερικού των προϊόντων/υπηρεσιών των δίπολων Τουρισμός – Πολιτισμός και Τουρισμός – Αγροδιατροφή»
- «Μετασχηματισμός της περιφερειακής επιχειρηματικότητας προς την παραγωγή διεθνώς ανταγωνιστικών προϊόντων του αγροδιατροφικού τομέα και την παροχή τουριστικών υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας»
- «Ανάπτυξη κουλτούρας συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων, ακαδημαϊκής – ερευνητικής κοινότητας, Δημόσιας Διοίκησης (κεντρικής και περιφερειακής)»

2^{ος} Ειδικός Στόχος (ΕΣΟ2):

Βελτίωση δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού και προώθηση στην αγορά εργασίας

Η περιοχή παρέμβασης χαρακτηρίζεται από ελλείψεις όσον αφορά το ανθρώπινο κεφάλαιο, όπως αυτές αποτυπώνονται τόσο από τα υψηλά ποσοστά ανεργίας των νέων όσο και από την εξαιρετικά χαμηλή απασχόληση που καταγράφεται σε επαγγέλματα που συνδέονται άμεσα με την ανάπτυξη.

Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας των νέων αποτελούν τη βάση για την μετακίνησή τους σε άλλες περιοχές, το οποίος ε συνδυασμό με την ήδη υψηλή γήρανση της περιοχής μελέτης, επιφέρει

το περαιτέρω μαρasmus του κοινωνικοοικονομικού ιστού και την διαιώνιση των χαρακτηριστικών οικονομικής στασιμότητας και οπισθοδρόμησης. Η διαπίστωση αυτή, είναι ευρύτερη της περιοχής μελέτης, αφού όπως επισημαίνεται από το ΠΕΠ Πελοποννήσου «Μετά την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης και ύφεσης και τις αρνητικές επιπτώσεις της στον κοινωνικοοικονομικό ιστό της Περιφέρειας, παρατηρείται εμπειρικά η μετανάστευση εργατικού δυναμικού νέας ηλικίας και κυρίως πτυχιούχων, με αποτέλεσμα να μειώνεται το εκπαιδευτικό επίπεδο του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας». Ειδικά για περιοχές με τα χαρακτηριστικά της περιοχής παρέμβασης που χαρακτηρίζεται από το πολύ χαμηλό ποσοστό ενεργού πληθυσμού το ΠΕΠ επισημαίνει «Το υψηλό και αυξανόμενο ποσοστό μη οικονομικά ενεργού πληθυσμού και ιδιαίτερα των νέων, όταν δεν συνοδεύεται έστω με παράταση της περιόδου σπουδών είναι μια ακόμα παράμετρος που συμβάλλει στη δημιουργία συνθηκών κοινωνικού αποκλεισμού».

Οι εξελίξεις αυτές καθιστούν αναγκαία την υιοθέτηση παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας, ώστε να αποφευχθεί η αποδιάρθρωση του παραγωγικού ιστού της περιοχής παρέμβασης. Οι παρεμβάσεις αποσκοπούν στην ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας και ιδιαίτερα στους νέους, διατήρηση ή/και αύξηση της απασχόλησης στην περιοχή μελέτης, στην αύξηση της απασχολησιμότητας των κοινωνικά ευπαθών ομάδων, στην πρόληψη ή καταπολέμηση της φτώχειας σε περιοχές που βρίσκονται ήδη κάτω από τα όρια της φτώχειας και στην πρόληψη του κινδύνου δημιουργίας θυλάκων κοινωνικού αποκλεισμού.

Οι δράσεις κατάρτισης που θα υλοποιηθούν θα περιλαμβάνουν την άμεση σύνδεση της κατάρτισης με την πρακτική με την πρακτική εξάσκηση των καταρτιζόμενων. Οι παρεμβάσεις που προτείνονται στο πλαίσιο της ΟΧΕ για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στην περιοχή της Μάνης, λειτουργούν συμπληρωματικά προς τις παρεμβάσεις που εντάσσονται σε αυτόν τον Ειδικό Στόχο.

Ο Ειδικός Στόχος εξυπηρετεί τον **Ειδικό Στόχο του ΠΕΠ Πελοποννήσου:**

- 1.5.1** Εκσυγχρονισμός της επιχειρηματικής βάσης και με την εκμετάλλευση προϊόντων έρευνας και τεχνολογίας και καινοτομιών από υφιστάμενες ΜΜΕ για βελτίωση της παραγωγικής τους δραστηριότητας ή/και για την ανάπτυξη νέων προϊόντων.
- 2.A.3.1:** Ενίσχυση της συμμετοχής των ατόμων που πλήττονται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό στην αγορά εργασίας
- 2B3.1** Ενίσχυση της συμμετοχής των ατόμων που πλήττονται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό στην αγορά εργασίας.
- 2B4.1** Βελτίωση των προοπτικών αναζωογόνησης και ανάπτυξης περιοχών της Περιφέρειας με προβλήματα στον επιχειρηματικό και κοινωνικό ιστό τους

καθώς και τους **στόχους της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης**

- Αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού για την εφαρμογή της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

- Βαθμιαία μεταβολή της σύνθεσης της απασχόλησης και ποιοτικότερων θέσεων εργασίας»
- «Αξιοποίηση και ενσωμάτωση τεχνολογικών και μη τεχνολογικών καινοτομιών στο αγροδιατροφικό τομέα και τον τουρισμό»
- «Μετασχηματισμός της περιφερειακής επιχειρηματικότητας προς την παραγωγή διεθνώς ανταγωνιστικών προϊόντων του αγροδιατροφικού τομέα και την παροχή τουριστικών υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας».

3^{ος} Ειδικός Στόχος(ΕΣΟ3):

Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς ως πόλου έλξης επισκεπτών (3.5.1)

Η παρουσίαση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής μελέτης αναδεικνύει τον ιδιαίτερο ιστορικό – πολιτισμικό χαρακτήρα της περιοχής, ο οποίος αποτελεί και τη βάση για την επίτευξη του οράματος της αειφόρου και βιώσιμης ανάπτυξης στην περιοχή της Μάνης.

Εξ άλλου, η ανάδειξη του φυσικού κι ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί προτεραιότητα και για το ΠΕΠ Πελοποννήσου 2014-2020 αλλά και για την Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), αφού αποτελεί έναν βασικό πυλώνα και προϋπόθεση για τη δημιουργία της αλυσίδας αξίας Τουρισμός – Πολιτισμός που αναγνωρίζεται ως η προωθητική οικονομική δραστηριότητα συνολικά για την Περιφέρεια.

Σε σχέση με την ανάγκη ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, το Πρόγραμμα αναφέρει *«Ως ενιαίο σύνολο με τη πολιτιστική κληρονομιά, για την αειφόρο ανάπτυξη της Περιφέρειας Πελοποννήσου στο πλαίσιο αναπροσανατολισμού του αναπτυξιακού προτύπου της Περιφέρειας, απαιτείται η ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών / περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας. Στόχος της Περιφέρειας είναι η ανάδειξή τους και η διασύνδεσή τους με την βελτίωση και αναβάθμιση τόσο του αστικού περιβάλλοντος και την αύξηση της λειτουργικότητας των πόλεων, όσο και του περιβάλλοντος της υπαίθρου»*

Η χερσόνησος της Μάνης αποτελεί ένα μοναδικό Πολιτιστικό Σύνολο για την Περιφέρεια Πελοποννήσου για το οποίο θα πρέπει να ληφθούν μέτρα προστασίας προβολής και ανάδειξης. Περιλαμβάνει περίπου το ήμισυ των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων των Π.Ε. Λακωνίας και Μεσσηνίας, ενώ σύμφωνα με τον Διαρκή Κατάλογο Κηρυγμένων Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού έχουν κηρυχθεί 11 Αρχαιολογικά Μνημεία και Χώροι Προϊστορικής και Κλασσικής Περιόδου, 368 της Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Περιόδου και 32 της Νεότερης Περιόδου. Στην περιοχή έχουν κηρυχθεί 89 παραδοσιακοί οικισμοί με ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, ενώ στο χωροταξικό Σχέδιο Πελοποννήσου υποδεικνύεται ότι πρέπει να κηρυχθούν ως Οικισμοί οι 33 από τους 43 Οικισμούς της Δυτικής Μάνης.

Οι τουριστικές δραστηριότητες στην περιοχή παρέμβασης παρουσιάζουν δυναμική εξέλιξη τα τελευταία χρόνια, ενώ σημαντική είναι η επισκεψιμότητα της περιοχής σε αλλοδαπούς τουρίστες, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από μεγάλη διάρκεια παραμονής, συγκεντρώνονται όμως σε τμήμα της περιοχής μελέτης. Ο Ειδικός Στόχος επιδιώκει αφενός μεν την διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Μάνης, αφετέρου την ανάδειξη και προβολή της ώστε να ενισχυθεί περαιτέρω η επισκεψιμότητα της περιοχής, να διαχυθούν οι τουριστικές

δραστηριότητες στο μεγαλύτερο δυνατό τμήμα της Μάνης και να γίνει δυνατή η ανάπτυξη σχημάτων τουρισμού που στηρίζεται σε ειδικά ενδιαφέροντα των επισκεπτών.

Σε αυτό το πλαίσιο προτεραιότητα αποτελεί η υλοποίηση παρεμβάσεων που αφορούν στην αναβάθμιση και αποκατάσταση χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς και ενίσχυση της λειτουργικότητάς τους, παρεμβάσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον οικισμών που διαθέτουν αξιόλογα αρχιτεκτονικά στοιχεία και αποτελούν ή δύνανται να αποτελέσουν πόλους έλξης επισκεπτών, δράσεις προβολής των πόρων της περιοχής, συμπεριλαμβανομένης της αξιοποίησης των ΤΠΕ, δράσεις υποστήριξης και δικτύωσης πολιτιστικών φορέων της περιοχής στο πλαίσιο της ενιαίας προβολής του πολιτιστικού πλούτου της Μάνης, πολιτιστικές εκδηλώσεις που στηρίζονται και αναδεικνύουν τα τοπικά ιστορικά και πολιτιστικά στοιχεία.

Στο παραπάνω πλαίσιο, η εξειδίκευση του Ειδικού Στόχου λαμβάνει υπόψη το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό, όπως αυτό θεσμοθετήθηκε το 2009 (ΦΕΚ 1138/Β/2009), με σκοπό την παροχή κατευθύνσεων, κανόνων και κριτηρίων για τη χωρική διάρθρωση και οργάνωση του τουρισμού στην Ελλάδα. Βασικός άξονας αυτής της διαδικασίας / κατεύθυνσης, είναι η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, έτσι ώστε να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος και να εξασφαλισθεί η βιωσιμότητα των πόρων που σχετίζονται με αυτό. Το Ειδικό Πλαίσιο αυτό τροποποιήθηκε το 2013, με την υπ' αριθμ. 67659/9-12-13 απόφαση (ΦΕΚ 3155/Β/12-12-2013), η οποία ωστόσο ακυρώθηκε, με την υπ' αριθμ. 3632 απόφαση του ΣΤΕ το 2015.

Επιπλέον σύμφωνα με την ΣΤΕ-519/17 απόφαση του ΣτΕ κρίθηκε ότι η ΚΥΑ που αφορά στην έγκριση του Ειδικού Πλαισίου για τον Τουρισμό είχε πλήρως αντικατασταθεί με την απόφαση τροποποίησής της και δεν αναβίωσε μετά την ακύρωση της απόφασης που την αντικατέστησε, έχει δε, παύσει να ισχύει και να επιφέρει έννομες συνέπειες. Ως εκ τούτου, μετά την ακύρωση του νεώτερου Ειδικού Πλαισίου για τον Τουρισμό και μέχρι την έγκριση νέου, (για το οποίο οι διαδικασίες έχουν ήδη δρομολογηθεί) εξακολουθεί να είναι δυνατή η ανάπτυξη τουριστικής δραστηριότητας στη χώρα, με βάση τις προβλέψεις που τυχόν υπάρχουν σε υφιστάμενα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια, καθώς και στα κατωτέρου ιεραρχικώς επιπέδου σχεδιασμού, σε σχέση με τα περιφερειακά, χωρικά σχέδια αλλά και βάσει της ισχύουσας τουριστικής νομοθεσίας και επιμέρους νομοθετημάτων που ενδεχομένως υπάρχουν για κάθε περιοχή.

- Σε γενικές γραμμές οι κατευθύνσεις που δίδονται για την αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος σε σχέση κι με την ανάπτυξη του τουρισμού οι κατευθύνσεις που δίνονται από τον χωροταξικό σχεδιασμό είναι :
- Η εξασφάλιση διαδρόμων φυσικής συνέχειας μεταξύ όμορων περιοχών προστασίας,
- Η ανάδειξη των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού ενδιαφέροντος με παράλληλη προστασία και πρόβλεψη δραστηριοτήτων που θα ενισχύουν την ανάπτυξη και θα αξιοποιούν χωρίς να υποβαθμίζουν την περιβαλλοντική τους αξία (περιοχές Natura 2000, υγροβιότοποι, ορεινοί δρόμοι, ποταμοί, λίμνες οικοσυστήματα, φυσικά τοπία κ.α.),
- Η ανάδειξη και προστασία των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς, του περιβάλλοντος και του τοπίου,

- Η λειτουργική σύνδεση των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς με τον περιβάλλοντα χώρο τους και σύνδεση των μνημείων μεταξύ τους ανά χωρική ενότητα,
- Η προώθηση ενιαίων δικτύων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος,
- Η προστασία των τοπίων μικρής κλίμακας, που αφθονούν στον αγροτικό και αστικό χώρο, σε συνδυασμό με την επιδίωξη ήπιας και ποιοτικής τουριστικής ανάπτυξης.
- Η αναβάθμιση της εικόνας των τουριστικών προορισμών με την ανάδειξη στοιχείων ταυτότητας και αναγνωσιμότητας, αναβάθμιση και αποκατάσταση του δομημένου χώρου, οργάνωση του εξωαστικού χώρου και η αποφυγή συμφόρησης – υποβάθμισης ιστορικών κέντρων και μνημείων αρχιτεκτονικής κληρονομιάς με εφαρμογή προγραμμάτων και σχεδίων ανάπτυξης-ανάδειξης-ενοποίησης κατά προτεραιότητα στις ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές.
- Η διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας με ένταξη των αναξιοποιητών τουριστικά πόρων της ενδοχώρας στο προσφερόμενο προϊόν και με παράλληλη προστασία και διαφύλαξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους. Ειδικότερα, ενίσχυση της σχέσης ανεπτυγμένων τουριστικών κέντρων και υπαίθρου ώστε να εμπλουτιστεί η υφιστάμενη τουριστική προσφορά με νέα προϊόντα και να καταστούν βιώσιμες νέες μορφές τουρισμού που θα αναπτυχθούν σε ορεινές ή μη ανεπτυγμένες περιοχές.
- Η ένταξη των σημαντικών αλλά και των λιγότερο σημαντικών μνημείων σε επισκεπτικά κυκλώματα-διαδρομές, σύνθετα και εξειδικευμένα κατά ιστορικές περιόδους και ο συνδυασμός τους με δυνατότητες επίσκεψης των σημαντικών περιοχών από άποψη φυσικού περιβάλλοντος.

Ο Ειδικός Στόχος εξυπηρετεί τον **Ειδικό Στόχο του ΠΕΠ Πελοποννήσου**:

- 3.5.1** Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς ως πόλου έλξης επισκεπτών.
- 2B4.1** Βελτίωση των προοπτικών αναζωογόνησης και ανάπτυξης περιοχών της Περιφέρειας με προβλήματα στον επιχειρηματικό και κοινωνικό ιστό τους.
- 4.1.1** Βελτίωση της σύνδεσης τουριστικών, πολιτιστικών και παραγωγικών περιοχών της Περιφέρειας με το κύριο οδικό δίκτυο και τους διευρωπαϊκούς άξονες

Καθώς και τους **στόχους της Περιφερειακής Στρατηγικής Εξυπνης Εξειδίκευσης**

- «Αξιοποίηση και ενσωμάτωση τεχνολογικών και μη τεχνολογικών καινοτομιών στον αγροδιατροφικό τομέα και στον τουρισμό»
- «Δημιουργία ενιαίου ονόματος – ταυτότητας για την προώθηση στις αγορές του εξωτερικού των προϊόντων/υπηρεσιών των δίπολων Τουρισμός – Πολιτισμός και Τουρισμός – Αγροδιατροφή»

- «Μετασχηματισμός της περιφερειακής επιχειρηματικότητας προς την παραγωγή διεθνώς ανταγωνιστικών προϊόντων του αγροδιατροφικού τομέα και την παροχή τουριστικών υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας».

4^{ος} Ειδικός Στόχος (ΕΣΟ4):

Αναβάθμιση βασικών υποδομών για την προστασία του περιβάλλοντος και βελτίωση της προσπελασιμότητας της περιοχής.

Ο Ειδικός Στόχος επιδιώκει την αντιμετώπιση των αναγκών της περιοχής παρέμβασης όσον αφορά τη διαχείριση οικιακών απορριμμάτων, την επεξεργασία λυμάτων και τη βελτίωση της προσπελασιμότητας ιδιαίτερα σημείων με ιδιαίτερη πολιτιστική, τουριστική, ιστορική, γεωγραφική ή περιβαλλοντική σπουδαιότητα.

Όπως αναφέρεται από το ΠΕΠ, στην «Περιφέρεια Πελοποννήσου η διαχείριση των απορριμμάτων, παρά την υλοποίηση αντίστοιχων έργων κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο». Στο πλαίσιο της ΟΧΕ θα επιδιωχθεί η ενίσχυση της αποκομιδής απορριμμάτων σε περιοχές όπου εντοπίζονται σχετικές ανάγκες και λαμβάνοντας υπόψη του περιορισμούς του ΠΕΠ όσον αφορά τις αρχές που θα πρέπει να τηρούνται για την ένταξη έργων στο Πρόγραμμα.¹

Στο τομέα της επεξεργασίας λυμάτων, διαπιστώνονται αντίστοιχες ανάγκες στο επίπεδο της Περιφέρειας. Μέσω του Ειδικού Στόχου επιδιώκεται η ενίσχυση της υλοποίησης συμπληρωματικών έργων ολοκλήρωσης των υποδομών για τη βελτίωση επεξεργασίας λυμάτων κατά προτεραιότητα σε οικολογικά ευαίσθητες περιοχές, η περιοχές με ιστορικό – τουριστικό ενδιαφέρον.

Η προσβασιμότητα αποτελεί βασική προϋπόθεση για την οικονομική ανάπτυξη. Η κατασκευή του οδικού άξονα Αθήνα – Τρίπολη – Καλαμάτα έχει δημιουργήσει νέα δεδομένα για την Πελοπόννησο και την περιοχή μελέτης. Ένα ασφαλές οδικό δίκτυο είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημιουργία θεματικών τουριστικών διαδρομών, την εξυπηρέτηση του περιηγητικού τουρισμού και συνολικά τη βελτίωση της επισκεψιμότητας σημαντικών φυσικών ή ιστορικών – πολιτιστικών πόρων. Όπως διαπιστώνεται από το ΠΕΠ Πελοποννήσου η βελτίωση των υποδομών μεταφορών συμβάλλει αφενός στην παραγωγική ανασυγκρότηση της Περιφέρειας και αφετέρου στη διασφάλιση της χωρικής συνοχής, αφού «οι περισσότεροι και οι κυριότεροι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι ευρίσκονται στις εσωτερικές ζώνες της Περιφέρειας, ιδιαίτερα εκείνοι που προσφέρονται για νέα είδη τουρισμού, ενώ η παραγωγική γεωργική γη και τα ιδιαίτερης ποιότητας αγροτικά προϊόντα κατά κύριο λόγο ευρίσκονται στις εσωτερικές ζώνες της Περιφέρειας. Ως εκ τούτου, δημιουργείται η ανάγκη για ένα αξιόπιστο και ασφαλές οδικό δίκτυο, το οποίο: (i) θα συνδέει τις εσωτερικές ζώνες της Περιφέρειας με τους μεγάλους οδικούς άξονες και κατ' ακολουθία με τις πύλες εισόδου – εξόδου από και προς τα διεθνή εμπορικά και οικονομικά κέντρα, στο πλαίσιο μιας ενιαίας περιφερειακής στρατηγικής μεταφορών, που θα καλύπτει τόσο τις αστικές, όσο και τις αγροτικές περιοχές, με την αξιοποίηση όλων των μεταφορικών μέσων, (ii) Θα εξυπηρετεί τις συνδέσεις οικιστικών

κέντρων και τουριστικών – πολιτιστικών περιοχών με το κύριο οδικό δίκτυο και διευρωπαϊκούς άξονες, (iii) Θα συμβάλει στην ασφαλή μεταφορά ανθρώπων και αγαθών».

Επιπλέον, ως προς τη διασφάλιση της χωρικής συνοχής για τις μεταφορές αναφέρεται «Ως προς την ανάγκη ενδυνάμωσης της χωρικής συνοχής και της ανάπτυξης, για άρση των ενδοπεριφερειακών κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων, προκύπτουν ανάγκες ενδυνάμωσης των λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών, οι οποίες κατά βάση είναι ορεινές ή/ και ημιορεινές εσωτερικές ζώνες, καθώς και περιοχές που συγκεντρώνονται κοινωνικά ευπαθείς ομάδες με μειωμένα εισοδήματα ή/ και με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες. Συγκεκριμένα, το Πρόγραμμα της Περιφέρειας Πελοποννήσου, εστιάζει στη Μεταφορική / οδική σύνδεση των περιοχών αυτών με τους κεντρικούς οδικούς άξονες, ή/ και με τις πύλες εισόδου / εξόδου της Περιφέρειας».

Σε αυτό το πλαίσιο, ο Ειδικός Στόχος αποδίδει προτεραιότητα στη με βάση τα ανωτέρω η βελτίωση της οδικής πρόσβασης σε σημεία ιστορικού, φυσικού, πολιτιστικού, ενδιαφέροντος ή σημεία με οικολογικό ενδιαφέρον και γενικότερα σημεία αυξημένου τουριστικού ενδιαφέροντος σε περιοχές που υπάρχει τουριστική κίνηση.

Ο Ειδικός Στόχος εξυπηρετεί τους ακόλουθους **Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Πελοποννήσου**:

- 3.3.1** Συμβολή στην ολοκληρωμένη διαχείριση αστικών και ειδικών αποβλήτων (απορριμμάτων)
- 3.4.1** Βελτίωση της διαχείρισης πόσιμου ύδατος
- 4.1.1** Βελτίωση της σύνδεσης τουριστικών, πολιτιστικών και παραγωγικών περιοχών της Περιφέρειας με το κύριο οδικό δίκτυο και τους διευρωπαϊκούς άξονες.
- 2A6.2** Βελτίωση της προσβασιμότητας των κοινωνικά ευπαθών ομάδων σε ποιοτικές και ολοκληρωμένες κοινωνικές υπηρεσίες.
- 2B4.1** Βελτίωση των προοπτικών αναζωογόνησης και ανάπτυξης περιοχών της Περιφέρειας με προβλήματα στον επιχειρηματικό και κοινωνικό ιστό τους.
- 3.5.1** Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς ως πόλου έλξης επισκεπτών

Καθώς και τον Ειδικό Στόχο της **Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης**:

- « Μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και προσαρμογή του αγροδιατροφικού τομέα στην κλιματική αλλαγή»

5^{ος} Ειδικός Στόχος (ΕΣΟ5):

Αναβάθμιση των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών σε ορεινές και αραιοκατοικημένες περιοχές και αναβάθμιση υποδομών για την κοινωνική και οικονομική αναζωογόνηση σε οικιστικά κέντρα της περιοχής παρέμβασης.

Η οικονομική κρίση και η ανάγκη περιορισμού των δημόσιων δαπανών έχουν πλήξει και το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας. Το πρόβλημα καθίσταται ακόμα οξύτερο σε ορεινές και αραιοκατοικημένες περιοχές, οι οποίες όπως παρουσιάζεται στην ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης εμφανίζουν υψηλούς δείκτες πληθυσμιακής γήρανσης και κατά συνέπεια συνεπάγεται μεγαλύτερα προβλήματα πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες για τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας. Η στρατηγική του ΠΕΠ Πελοποννήσου αποτυπώνει την ανάγκη αντιμετώπισης τέτοιων αναγκών, σημειώνοντας ότι «*απαιτείται η στήριξη της περίθαλψης των ευρισκόμενων σε κατάσταση φτώχειας πληθυσμιακών ομάδων, κυρίως στο επίπεδο της πρόληψης, αλλά και στο επίπεδο της αποκατάστασης της υγείας, είτε με την εξασφάλιση υπηρεσιών υγείας σε προσιτές τιμές, είτε με την παροχή εθελοντικής εργασίας από προσωπικό του τομέα της υγείας. Τέλος, για τις ομάδες που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας ή/και για εκείνο τον πληθυσμό που λόγω οικονομικής κρίσης αντιμετωπίζει προβλήματα πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας, απαιτείται η ύπαρξη αντίστοιχων υποδομών, προκειμένου να αποφευχθεί η περιθωριοποίησή τους.*» Ιδιαίτερη στοχοθέτηση έχει το ΠΕΠ για τη χωρική διάσταση της ανισότητας στην πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και αναφέρει μεταξύ των στόχων της χωρικής συνοχής «*Ως προς την ανάγκη ενδυνάμωσης της χωρικής συνοχής και της ανάπτυξης, για άρση των ενδοπεριφερειακών κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων, προκύπτουν ανάγκες ενδυνάμωσης των λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών, οι οποίες κατά βάση είναι ορεινές ή/ και ημιορεινές εσωτερικές ζώνες, καθώς και περιοχές που συγκεντρώνονται κοινωνικά ευπαθείς ομάδες με μειωμένα εισοδήματα ή/ και με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.*»

Δεδομένου ότι οι δαπάνες κατασκευής και λειτουργίας προνοιακών δομών καλύπτονται οριζόντια από το ΠΕΠ, όπως και οι αντίστοιχες δαπάνες για την κάλυψη των αναγκών σε υπηρεσίες υγείας, μέσω της ΟΧΕ έμφαση θα δοθεί σε παρεμβάσεις που αντιμετωπίζουν το θέμα της περιορισμένης πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες ατόμων κυρίως μεγαλύτερης ηλικίας που κατοικούν σε ορεινές και αραιοκατοικημένες περιοχές, η περιοχή που δεν καλύπτονται με επάρκεια από αντίστοιχες δομές μέσω των οριζόντιων παρεμβάσεων του ΠΕΠ ή άλλων φορέων. Προτεραιότητα θα δοθεί στην ενίσχυση παρεμβάσεων που περιλαμβάνουν τη δημιουργία κινητών μονάδων παροχής υπηρεσιών, για την επίλυση του θέματος της προσβασιμότητας και τη γεωγραφική κάλυψη του συνόλου της περιοχής παρέμβασης που αντιμετωπίζει σχετικά προβλήματα.

Επιπλέον, ο Ειδικός Στόχος επιδιώκει την υλοποίηση παρεμβάσεων ανάπλασης σε τμήματα του οικιστικού δικτύου, για την κοινωνική και οικονομική αναζωογόνηση υποβαθμισμένων κοινοτήτων σε ημιαστικές περιοχές της περιοχής παρέμβασης, αποσκοπώντας στη βελτίωση της ελκυστικότητας των περιοχών αυτών τόσο για τους επισκέπτες όσο και για τους ίδιους του κατοίκους τους, καθώς και παρεμβάσεων για την παροχή δυνατοτήτων άθλησης και ψυχαγωγίας ιδιαίτερα στους νέους, στο πλαίσιο των στόχων για την αντιμετώπιση της πληθυσμιακής μείωσης και των τάσεων γήρανσης του πληθυσμού στην περιοχή μελέτης. Οι σχετικά δράσεις που θα υλοποιηθούν, μέσω της οργάνωσης χώρων στήριξης της κοινωνικής, πολιτιστικής ή άλλης συναφούς βάσης ανάπτυξης, συμβάλλουν στην ενδυνάμωση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής, στην βελτίωση του επιπέδου ζωής, τόσο των κατοίκων των ημιαστικών κέντρων, όσο και των αγροτικών περιοχών καθώς και στην ελκυστικότητα της περιοχής.

Ο Ειδικός Στόχος εξυπηρετεί τους ακόλουθους **Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Πελοποννήσου**:

2A.2 Βελτίωση της προσβασιμότητας των κοινωνικά ευπαθών ομάδων σε ποιοτικές και ολοκληρωμένες κοινωνικές υπηρεσίες

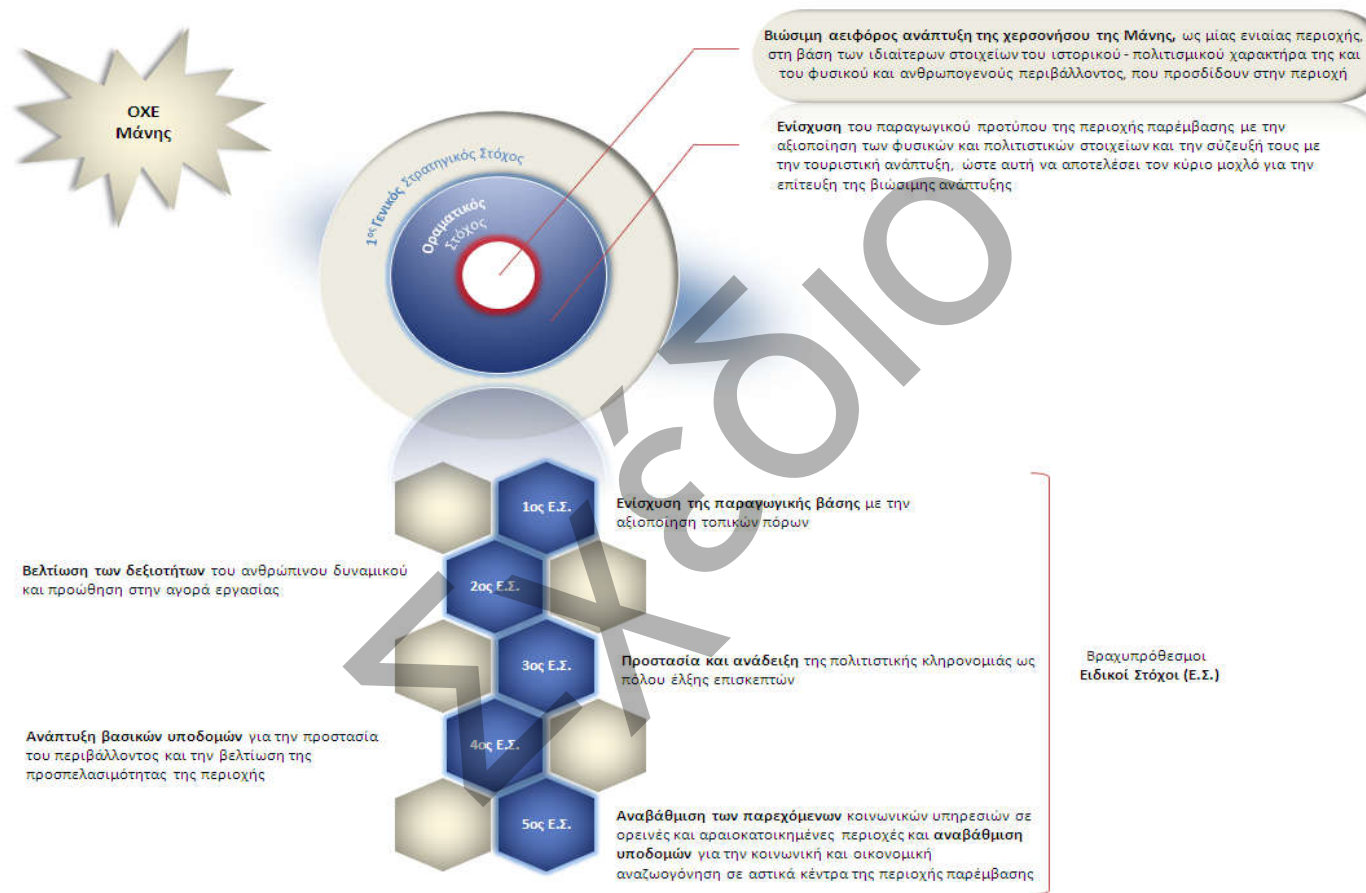
2B4.1 Βελτίωση των προοπτικών αναζωογόνησης και ανάπτυξης περιοχών της Περιφέρειας με προβλήματα στον επιχειρηματικό και κοινωνικό ιστό τους

καθώς και στους Ειδικούς Στόχους της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης:

- «Βαθμιαία μεταβολή της σύνθεσης της απασχόλησης και δημιουργία ποιοτικότερων θέσεων αργασίας»
- «Δημιουργία ενιαίου ονόματος – ταυτότητας για την προώθηση στις αγορές του εξωτερικού των προϊόντων/υπηρεσιών των δίπολων Τουρισμός-Πολιτισμός και Τουρισμός – Αγροδιατροφή»

Η ποσοστική αποτίμηση του βαθμού επίτευξης των ειδικών στόχων αποτυπώνεται στους δείκτες αποτελέσματος που στο σύνολο τους είναι μετρήσιμοι και ταυτοποιούνται, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, με τους ειδικούς στόχους του ΠΕΠ και παρουσιάζονται στον πίνακα 3.1

Σχήμα 1: Στρατηγική και στόχοι της ΟΧΕ Μάνης

3.3. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ / ΚΥΡΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ / ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Με βάση τους Ειδικούς Στόχους που παρουσιάστηκαν ανωτέρω για την επίλυση ή άμβλυνση των κυριότερων/σημαντικότερων προβλημάτων επιλέχθηκαν οι κάτωθι κατηγορίες δράσεων, μέσω των οποίων θα επιτευχθούν οι συγκεκριμένοι Ειδικοί Στόχοι.

3α.ΚΔ1 : Παροχή ενισχύσεων για ίδρυση/εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων στον τομέα του τουρισμού

Η συγκεκριμένη δράση έχει ως στόχο την ενίσχυση κυρίως μέσω επιχορηγήσεων για ίδρυση / εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού ο οποίος εμφανίζει ιδιαίτερη δυναμική στην περιοχή παρέμβασης

Ενδεικτικές ενέργειες που περιλαμβάνονται σε αυτή τη δράση είναι οι εξής :

- Εκπόνηση επιχειρηματικού σχεδίου
- Επιστημονική και τεχνική υποστήριξη
- Αγορά εξοπλισμού ή / και κατασκευή εγκαταστάσεων
- Πρωθυποτικές ενέργειες
- Δαπάνες Πληροφορικής / Τηλεπικοινωνιών, προμήθειας λογισμικού
- Αναβάθμιση υπάρχοντος εξοπλισμού

9ι.ΚΔ2 : Κατάρτιση και απόκτηση εργασιακής / επαγγελματικής εμπειρίας μέσω πρακτικής άσκησης

Η συγκεκριμένη δράση περιλαμβάνει ενέργειες κατάρτισης με πρακτική άσκηση στις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της οικονομίας της περιοχής παρέμβασης προκειμένου να ενδυναμωθεί η απασχολησιμότητα των ανέργων που ανήκουν σε μειονεκτούσες ομάδες της περιοχής παρέμβασης.

9iv.ΚΔ3 : Βελτίωση της πρόσβασης σε προνοιακές – κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας

Η συγκεκριμένη κατηγορία δράσης προβλέπει ενέργειες βελτίωσης της πρόσβασης σε υπηρεσίες που σχετίζονται με την υγεία και την πρόνοια ειδικά για κατοίκους ορεινών περιοχών και μειονεκτούντων περιοχών.

Για τη συγκεκριμένη δράση προβλέπεται ενδεικτικά η επιχορήγηση για δημιουργία δομών προνοιακής φροντίδας καθώς και κάλυψη των λειτουργικών τους δαπανών σε απομακρυσμένες περιοχές με υψηλό δείκτη γήρανσης, παροχή προνοιακών υπηρεσιών (αμοιβές προσωπικού) όπως υπηρεσίες πρόληψης σε κατοίκους ορεινών περιοχών.

9b.ΚΔ4 : Κατασκευή / βελτίωση υποδομών άθλησης

Η συγκεκριμένη κατηγορία δράσης στοχεύει στη κατασκευή / βελτίωση και αναβάθμιση υποδομών άθλησης και αναψυχής. Η συγκεκριμένη δράση χρηματοδοτεί ενδεικτικά τη κατασκευή/ βελτίωση / αναβάθμιση υποδομών άθλησης και αναψυχής όπως γήπεδα, γυμναστήρια κ.α. Απαραίτητη προϋπόθεση η δημιουργία των υποδομών να ενισχύει την προσέλκυση επισκεπτών καθώς και να βελτιώνει τις συνθήκες χρήσης των υποδομών και να δημιουργεί προϋποθέσεις για την οργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων πανελληνίας ή και

διεθνούς εμβέλειας. Κατ' εξαίρεση μπορεί να χρηματοδοτηθεί η δημιουργία αθλητικών υποδομών σε υφιστάμενους πόλους αναψυχής που ενισχύονται μέσω του προγράμματος και βρίσκονται σε άμεση σύνδεση με αστικά κέντρα συμβάλλοντας στην ενίσχυση των σχέσεων αστικών κέντρων υπαίθρου ή πλησίον αρχαιολογικών χώρων και μνημείων. Οι δαπάνες καλύπτουν ενδεικτικά τα παρακάτω κόστη :

- Βελτίωση υποδομών
- Κατασκευή υποδομών
- Συντηρήσεις

9b.ΚΔ5 : Αναβάθμιση οικιστικού περιβάλλοντος

Η συγκεκριμένη κατηγορία δράσεων προβλέπει ενισχύσεις που στοχεύουν στην αναβάθμιση του οικιστικού περιβάλλοντος της περιοχής παρέμβασης με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την ανάδειξη του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Ενδεικτικά περιλαμβάνονται αναπλάσεις οικισμών, διαμόρφωση χώρων πρασίνου, σημάσεις, τουριστικές διαδρομές, αναβάθμιση κοινοχρήστων χώρων κ.α. Οι παρεμβάσεις υλοποιούνται σε τοπικές Δημοτικές Κοινότητες όπου υπάρχει αυξημένη τουριστική κίνηση ,σε τοπικές δημοτικές ενότητες που εντάσσονται σε μια θεματική τουριστική διαδρομή, σε Δημοτικές Ενότητες πλησίον των οποίων υλοποιούνται μέσω του προγράμματος παρεμβάσεις για την αξιοποίηση φυσικών /πολιτιστικών πόρων ή υπάρχουν πόροι.

6a.ΚΔ6: Διαχείριση οικιακών απορριμάτων

Η συγκεκριμένη δράση εντάσσεται στις επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων, ώστε να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις του περιβαλλοντικού κεκτημένου της Ένωσης και να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες που έχουν προσδιορισθεί από τα Κράτη – Μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις. Σκοπός της δράσης είναι η προστασία και η βελτίωση της προστασίας του περιβάλλοντος.

6b.ΚΔ7 : Έργα διαχείρισης / επεξεργασίας λυμάτων

Η συγκεκριμένη δράση εντάσσεται στις επενδύσεις στον τομέα των υδάτων, ώστε να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις του περιβαλλοντικού κεκτημένου της Ένωσης και να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες που έχουν προσδιορισθεί από τα Κράτη – Μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις. Ειδικά για τη στρατηγική ΟΧΕ η δράση περιλαμβάνει αποκλειστικά την διαχείριση λυμάτων.

6c.ΚΔ8 : Προώθηση – προβολή φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Η Μάνη παρουσιάζει έντονο φυσικό και πολιτιστικό στοιχείο το οποίο την κάνει να ξεχωρίζει από άλλες περιοχές. Σκοπός τις δράσεις είναι η ενίσχυση ενεργειών που θα προβάλουν και θα προωθήσουν την φυσική και πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής μέσω δράσεων όπως ενδεικτικά είναι : πολιτιστικές εκδηλώσεις, εκθέσεις, προωθητικό υλικό κ.α.

6cΚΔ9 : Βελτίωση, ανάδειξη, αναβάθμιση έργων πολιτιστικής κληρονομιάς

Η συγκεκριμένη δράση αποσκοπεί στην βελτίωση, ανάδειξη και αναβάθμιση έργων πολιτιστικής κληρονομιάς στην περιοχή της Μάνης με σκοπό αφενός την ανάδειξη των

έργων και αφετέρου την αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων. Στην κατηγορία αυτή μπορούν να περιληφθούν ενδεικτικά έργα βελτίωσης, ανάπτυξης, αποπεράτωσης χώρων που προάγουν και αναδεικνύουν την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής

6c.ΚΔ10 : Ενίσχυση της ελκυστικότητας των χώρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς

Δεδομένου του έντονου φυσικού και πολιτιστικού κάλους περιοχών της περιοχής παρέμβασης σκοπός της δράσης είναι η ενίσχυση των περιοχών αυτών ώστε να βελτιωθεί η ελκυστικότητάς τους βελτιώνοντας αφενός την ποιότητα ζωής των κατοίκων και αυξάνοντας την επισκεψιμότητά τους αφετέρου λειτουργώντας ως πόλος έλξης επισκεπτών. Τέτοιες δράσεις μπορεί να είναι αναπλάσεις, εξωραϊσμοί κλπ περιοχών με έντονο φυσικό και πολιτιστικό στοιχείο.

7b.ΚΔ11 : Αναβάθμιση / βελτίωση προσβασιμότητας και ενίσχυση οδικής ασφάλειας

Η συγκεκριμένη κατηγορία δράσεων αποβλέπει στη βελτίωση της προσβασιμότητας στους οικισμούς της περιοχής παρέμβασης και την ενίσχυση της οδικής ασφάλειας ιδιαίτερα σε σημεία υψηλής επικινδυνότητας. Ενδεικτικά έργα της δράσης αποτελούν έργα που αφορούν σε βελτίωση και εκσυγχρονισμό τμημάτων του οδικού δικτύου (βελτίωση γεωμετρικών ή/και τεχνικών χαρακτηριστικών των οδών, κατασκευή κόμβων, σημάσεις, ηλεκτροφωτισμός κ.α.).

7b.ΚΔ12 : Αναβάθμιση / βελτίωση λιμενικών εγκαταστάσεων

Η συγκεκριμένη κατηγορία δράσεων αποβλέπει στη βελτίωση / αναβάθμιση των λιμενικών εγκαταστάσεων της περιοχής μέσω ήπιων παρεμβάσεων και συμμόρφωσης με την Ευρωπαϊκή και Εθνική Νομοθεσία. Ενδεικτικά έργα της δράσης αποτελούν έργα που αφορούν σε βελτίωση και εκσυγχρονισμό τμημάτων του λιμένα και της Χερσαίας Ζώνης αυτού, προμήθεια εξοπλισμού και έξυπνων συστημάτων για τη λειτουργία του κλπ

Από την επεξεργασία των Πινάκων 7-11 του Παραρτήματος VI.1 όπου εξετάζεται η συσχέτιση των κατηγοριών δράσεων / παρεμβάσεων με τους Ειδικούς Στόχους της στρατηγικής ΟΧΕ, με την άμβλυνση των αναγκών - προβλημάτων της περιοχής, με τους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ και της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και τέλος τον βαθμό συμπληρωματικότητας/συνεκτικότητας των παρεμβάσεων προκύπτουν τα ακόλουθα:

- (i) Η συσχέτιση των δράσεων παρεμβάσεων με τους Ειδικούς Στόχους της Στρατηγικής ΟΧΕ (Πίνακας 7) παρουσιάζει συντελεστή συσχέτισης **33,3**. Η πλειοψηφία των κατηγοριών παρεμβάσεων που προτείνονται από τη Στρατηγική παρουσιάζει συντελεστή συσχέτισης 0,40, ενώ οι υπόλοιπες παρουσιάζουν συντελεστή 0,20. Ιδιαίτερα υψηλή είναι η σχέση που παρουσιάζει ο Ειδικός Στόχος 5 της Στρατηγικής ΟΧΕ (Αναβάθμιση των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών σε ορεινές και αραιοκατοικημένες περιοχές και αναβάθμιση υποδομών για την κοινωνική και οικονομική αναζωογόνηση σε οικιστικά κέντρα της περιοχής παρέμβασης) με τις προτεινόμενες κατηγορίες δράσεων, που διαμορφώνεται σε 0,83 αφού συσχετίζεται με 10 από τις 12 κατηγορίες παρεμβάσεων.
- (ii) Σε σχέση με το βαθμό συσχέτισης των 27 αναγκών / προβλημάτων της περιοχής παρέμβασης (Πίνακας 8) με τις 12 επιλεχθείσες κατηγορίες παρεμβάσεων προκύπτει

μέσος βαθμός συσχέτισης **24,38**. Η ανάγκη της συγκράτησης του πληθυσμού σε περιοχές με υψηλό δείκτη γήρανσης αντιμετωπίζεται από το 75% των κατηγοριών δράσεων, έναντι της αύξησης της επισκεψιμότητας της περιοχής του αριθμού των διανυκτερεύσεων και της πληρότητας και η εξισορρόπηση των υστερήσεων που εμφανίζουν ορισμένες περιοχές ως προς τη συγκέντρωση τουριστικών δραστηριοτήτων που αντιμετωπίζεται από το 66,67%. Υψηλά ποσοστά εντοπίζονται όσον αφορά την εξυπηρέτηση των αναγκών αύξησης του εισοδήματος και αντιμετώπισης της φτώχειας, βελτίωσης της ποιότητας ζωής των κατοίκων και των επισκεπτών της περιοχής μέσω παρεμβάσεων ανάπλασης του αστικού ιστού, περαιτέρω προσέλκυσης αλλοδαπών τουριστών και διάχυση της επισκεψιμότητας από το εξωτερικό στο σύνολο της περιοχής παρέμβασης. Η κατηγορία δράσης που αφορά στην ενίσχυση της ελκυστικότητας των χώρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς καλύπτει το 44,4% των αναγκών της περιοχής παρέμβασης.

- (iii) Αναφορικά με τον βαθμό εξυπηρέτησης των Ειδικών Στόχων του ΠΕΠ Πελοποννήσου από τις κατηγορίες παρεμβάσεων της ΟΧΕ (Πίνακας 9), ο βαθμός συσχέτισης διαμορφώνεται σε **21,30**. Οι Ειδικοί Στόχοι του ΠΕΠ που εξυπηρετούνται από τον μεγαλύτερο αριθμό παρεμβάσεων είναι «Βελτίωση των προοπτικών αναζωογόνησης και ανάπτυξης περιοχών της Περιφέρειας με προβλήματα στον επιχειρηματικό και κοινωνικό ιστό τους» με βαθμό συσχέτισης 83,3 (εξυπηρετείται από 10 σε σύνολο 12 κατηγοριών παρεμβάσεων) και «Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς ως πόλου έλξης επισκεπτών» με βαθμό συσχέτισης 33,3 (εξυπηρετείται από 4 σε σύνολο 12 κατηγοριών παρεμβάσεων). Η κατηγορία δράσεων που αφορά στην Παροχή ενισχύσεων για ίδρυση/εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων στον τομέα του τουρισμού εξυπηρετεί τρεις Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ.
- (iv) Οι κατηγορίες παρεμβάσεων της ΟΧΕ σχετίζονται και συμβάλλουν στους στόχους της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (Πίνακας 10) εμφανίζοντας συντελεστή συσχέτισης **19,44**. Ο υψηλότερος συντελεστής αφορά στον στόχο της RIS3 “Μετασχηματισμός της περιφερειακής επιχειρηματικότητας προς την παραγωγή διεθνώς ανταγωνιστικών προϊόντων του αγροδιατροφικού τομέα και την παροχή τουριστικών υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας» που εξυπηρετείται από 9 κατηγορίες δράσεων (συντελεστής συσχέτισης 66,67%). Οι κατηγορίες παρεμβάσεων «Παροχή ενισχύσεων για ίδρυση/εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων στον τομέα του τουρισμού» και «Κατάρτιση και απόκτηση εργασιακής / επαγγελματικής εμπειρίας μέσω πρακτικής άσκησης» εξυπηρετούν το μεγαλύτερο αριθμό στόχων της RIS3 (συντελεστές συσχέτισης 55,6% και 33,3% αντίστοιχα)
- (v) Τέλος, ο βαθμός συμπληρωματικότητας – συνεκτικότητας των παρεμβάσεων (Πίνακας 11) διαμορφώνεται σε υψηλά επίπεδα (**74%**). Η πλειοψηφία των δράσεων που προτείνονται παρουσιάζουν συμπληρωματικότητα με τις υπόλοιπες δράσεις της Στρατηγικής. Ο μεγαλύτερος βαθμός αυτής της συμπληρωματικότητας αφορά στις κατηγορίες παρεμβάσεων «Παροχή ενισχύσεων για την ίδρυση/εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων στον τομέα του τουρισμού» (συμπληρωματικότητα με άλλες 10 κατηγορίες παρεμβάσεων), «Ενίσχυση της ελκυστικότητας των χώρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς» (9) και

«Αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος», «Διαχείριση οικιακών απορριμάτων» και «Αναβάθμιση/βελτίωση προσβασιμότητας και ενίσχυση οδικής ασφάλειας» (8 για κάθε κατηγορία).

3.4. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑ ΔΗΜΟ

Οι κατηγορίες δράσεων της Στρατηγικής της περιοχής ΟΧΕ Μάνης, εντάσσονται και ανταποκρίνονται στις Επενδυτικές Προτεραιότητες του ΠΕΠ, οι οποίες χρηματοδοτούν την ΟΧΕ, λαμβάνοντας υπόψη την κατανομή του προϋπολογισμού ανά Επενδυτική Προτεραιότητα, όπως φαίνεται στον Πίνακα Α του Παραρτήματος Ι του Οδηγού καθώς και τη δυνατότητα απόκλισης +/- 20% του κατανεμημένου στην πρόσκληση, προϋπολογισμού κάθε Επενδυτικής Προτεραιότητας, υπό την προϋπόθεση ο προϋπολογισμός του Σχεδίου Δράσης της ΟΧΕ, να μην υπερβαίνει τον κατανεμημένο, στην πρόσκληση, συνολικό προϋπολογισμό ανά ΕΔΕΤ (ΕΤΠΑ/ΕΚΤ).

Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζεται η κατανομή του προϋπολογισμού για κάθε κατηγορία δράσεων για το σύνολο της περιοχής παρέμβασης.

Κωδικός Δράσης	Τύποι Δράσεων	Προϋπολογισμός Δράσεων Περιοχής Παρέμβασης
3a.ΚΔ1	Παροχή ενισχύσεων για ίδρυση / εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων στον τομέα του τουρισμού	1.000.000,00 €
9i.ΚΔ2	Κατάρτιση και απόκτηση εργασιακής/επαγγελματικής εμπειρίας μέσω πρακτικής άσκησης	500.000,00 €
9iv.ΚΔ3	Βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες προνοιακές - κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας	400.000,00 €
9b.ΚΔ4	Κατασκευή / βελτίωση υποδομών άθλησης	1.700.000,00 €
9b.ΚΔ5	Αναβάθμιση οικιστικού περιβάλλοντος	250.000,00 €
6a.ΚΔ6	Διαχείριση οικιακών απορριμάτων	475.000,00 €
6b.ΚΔ7	Έργα διαχείρισης/επεξεργασίας λυμάτων	2.008.800,00 €
6c.ΚΔ8	Προώθηση - προβολή φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	791.200,00 €
6c.ΚΔ9	Βελτίωση, ανάδειξη, αναβάθμιση έργων πολιτιστικής κληρονομιάς	922.000,00 €
6c.ΚΔ10	Ενίσχυση της ελκυστικότητας των χώρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς	1.028.000,00 €
7b.ΚΔ11	Αναβάθμισης / βελτίωση προσβασιμότητας και ενίσχυση οδικής ασφάλειας	2.000.000,00 €
7b.ΚΔ12	Αναβάθμιση/ βελτίωση λιμενικών εγκαταστάσεων	500.000,00 €
	Σύνολο	12.000.000,00 €

Ο παρακάτω Πίνακας παρουσιάζει την κατανομή του προϋπολογισμού ανά κατηγορία δράσεων και ανά Δήμο

Σχέδιο

Κωδικός Δράσης	Τύποι Δράσεων	Προϋπολογισμός Δράσεων Δήμου Ανατολικής Μάνης	Προϋπολογισμός Δράσεων Δήμου Δυτικής Μάνης	Οριζόντια - Διαδημοτικά
3a.ΚΔ1	Παροχή ενισχύσεων για ίδρυση / εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων στον τομέα του τουρισμού			1.000.000,00
9i.ΚΔ2	Κατάρτιση και απόκτηση εργασιακής/επαγγελματικής εμπειρίας μέσω πρακτικής άσκησης			500.000,00
9iv.ΚΔ3	Βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες προνοιακές - κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας			400.000,00
9b.ΚΔ4	Κατασκευή / βελτίωση υποδομών άθλησης	600.000,00	1.100.000,00	
9b.ΚΔ5	Αναβάθμιση οικιστικού περιβάλλοντος	250.000,00		
6a.ΚΔ6	Διαχείριση οικιακών απορριμάτων	2.008.800,00		
6b.ΚΔ7	Έργα διαχείρισης/επεξεργασίας λυμάτων	1.000.000,00		
6c.ΚΔ8	Πρωώθηση - προβολή φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	591.200,00		200.000,00
6c.ΚΔ9	Βελτίωση, ανάδειξη, αναβάθμιση έργων πολιτιστικής κληρονομιάς	200.000,00	722.000,00	
6c.ΚΔ10	Ενίσχυση της ελκυστικότητας των χώρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς		1.028.000,00	
7b.ΚΔ11	Αναβάθμισης / βελτίωση προσβασιμότητας και ενίσχυση οδικής ασφάλειας	1.300.000,00	700.000,00	
7b.ΚΔ12	Αναβάθμιση/ βελτίωση λιμενικών εγκαταστάσεων	500.000,00		
	ΣΥΝΟΛΟ	6.450.000,00	3.550.000,00	2.100.000,00

Τέλος, ο Πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τη συσχέτιση των δράσεων με τους Ειδικούς Στόχους της Στρατηγικής ΟΧΕ.

ΚΩΔ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ	ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΕΣΟ1	ΕΣΟ2	ΕΣΟ3	ΕΣΟ4	ΕΣΟ5	ΣΥΝΟΛΟ
3a.ΚΔ1	Παροχή ενισχύσεων για ίδρυση / εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων στον τομέα του τουρισμού	3a	X					1
9i.ΚΔ2	Κατάρτιση και απόκτηση εργασιακής/επαγγελματικής εμπειρίας μέσω πρακτικής άσκησης	9i	X	X				2
9iv.ΚΔ3	Βελτίωση της πρόσβασης σε προνοιακές - κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας	9iv					X	1
9b.ΚΔ4	Κατασκευή / βελτίωση υποδομών άθλησης	9b					X	1
9b.ΚΔ5	Αναβάθμιση οικιστικού περιβάλλοντος	9b					X	1
6a.ΚΔ6	Διαχείριση οικιακών απορριμμάτων	6a				X	X	2
6b.ΚΔ7	Έργα διαχείρισης/επεξεργασίας λυμάτων	6b				X	X	2
6c.ΚΔ8	Προώθηση - προβολή φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	6c			X		X	2
6c.ΚΔ9	Βελτίωση, ανάδειξη, αναβάθμιση έργων πολιτιστικής κληρονομιάς	6c			X		X	2
6c.ΚΔ10	Ενίσχυση της ελκυστικότητας των χώρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς	6c			X		X	2
7b.ΚΔ11	Αναβάθμισης / βελτίωση προσβασιμότητας και ενίσχυση οδικής ασφάλειας	7b				X	X	2
7b.ΚΔ12	Αναβάθμιση/ βελτίωση λιμενικών εγκαταστάσεων	7b				X	X	2
	ΣΥΝΟΛΟ		2	1	3	4	10	21

4. ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ

Το Σχέδιο Δράσης αποτελεί το τεχνικό στάδιο της Στρατηγικής ΟΧΕ. Η έννοια του σταδίου αυτού αναφέρεται στον προσδιορισμό / επιλογή, αφ' ενός των κατάλληλων έργων/πράξεων για την εφαρμογή / υλοποίηση της Στρατηγικής, αφ' ετέρου του Μηχανισμού και διαδικασιών εφαρμογής της Στρατηγικής.

4.1. ΠΡΑΞΕΙΣ / ΕΡΓΑ ΥΨΗΛΟΥ ΒΑΘΜΟΥ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑΣ

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα έργα / δράσεις με βάση το βαθμό σκοπιμότητάς τους όπως περιγράφεται αναλυτικά στον Οδηγό του Προγράμματος. Για τη συμπλήρωση της συγκεκριμένης ενότητας απαιτείται η ολοκλήρωση της συμπλήρωσης των Συνοπτικών Δελτίων Πράξης με βάσει τα οποία θα προκύψει η βαθμολογία των κάτωθι κριτηρίων :

- Συμβολή στην επίλυση / άμβλυνση προβλημάτων
- Εξυπηρέτηση Αριθμού ωφελουμένων
- Συμβολή στη διαλειτουργικότητα
- Συνέργεια

Ο τρόπος βαθμολόγησης των κριτηρίων παρουσιάζεται αναλυτικά στον Οδηγό του Προγράμματος και συμπληρώνεται σχετικό πίνακας από τον οποίο προκύπτει η σκοπιμότητα κάθε έργου. Από την αρχική μελέτη που έχει γίνει προκύπτει ότι τα προτεινόμενα έργα στο στην πλειονότητά τους, παρουσιάζουν υψηλό βαθμό σκοπιμότητας.

4.2. ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ / ΕΡΓΩΝ

Η εξέταση της ωριμότητας των υποβαλλομένων έργων αποτέλεσε μια κρίσιμη παράμετρο για την επιλογή των έργων που θα περιληφθούν στο σχέδιο δράσης. Η ωριμότητα των προτεινόμενων πράξεων / έργων είναι σημαντική προσδιοριστική παράμετρος της ποιότητας του Σχεδίου Δράσης και αναφέρεται σε τεχνικό και διοικητικό επίπεδο. Το τεχνικό επίπεδο ορίζεται από τις αναγκαίες προμελέτες, κύριες και συνοδευτικές μελέτες έως και τα τεύχη δημοπράτησης, ενώ το διοικητικό επίπεδο ωριμότητας ορίζεται από τις αναγκαίες αδειοδοτήσεις, ανάλογα με τη φύση/είδος κάθε έργου/ πράξης.

Ο βαθμός / επίπεδο διοικητικής και τεχνικής ωριμότητας, των προτεινόμενων έργων/πράξεων προσδιορίζει την ποιότητα του Σχεδίου Δράσης, ως προς τη δυνατότητα αποτελεσματικής υλοποίησης του στο σύνολο του, αλλά παράλληλα το επίπεδο τεχνικής ωριμότητας των έργων/πράξεων, κατά ένα σημαντικό βαθμό, προσδιορίζει και τη ρεαλιστικότητα του προϋπολογισμού του Σχεδίου Δράσης.

Πρέπει να επισημανθεί δε, ότι σύμφωνα με τον Οδηγό του Προγράμματος «*εάν το Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει έργα/πράξεις χωρίς καν προμελέτες με αθροιστικό προϋπολογισμό μεγαλύτερο του 50% του συνολικού προϋπολογισμού του Σχεδίου Δράσης που αναφέρεται σε*

έργα / πράξεις δημοσίων επενδύσεων ΕΤΠΑ, το Σχέδιο Δράσης και συνολικότερα η πρόταση χρηματοδότησης της Στρατηγικής ΟΧΕ, απορρίπτεται. »

Παρακάτω παρουσιάζεται ο πίνακας ωριμότητας με βάση τα προτεινόμενα έργα στα οποία κατέληξαν οι δύο Δήμοι όσον αφορά στην πρόταση για την ένταξή τους προς χρηματοδότηση στην ΟΧΕ Μάνης

ΠΙΝΑΚΑΣ (16) ΩΡΙΜΟΤΗΤΑΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ/ΕΡΓΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ/ ΕΤΠΑ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

ΚΩΔ	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ/ΕΡΓΟΥ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΑΞΗΣ/ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (€)	ΚΩΔ. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΟΧΕ	ΣΤΑΔΙΟ/ΦΑΣΗ ΩΡΙΜΟΤΗΤΑΣ					
					1	2	3	4	5	6
001	Κατασκευή Αθλητικού Κέντρου Καρδαμύλης	9b-KΔ4-1	1.100.000	9b-KΔ4			X			
002	Αποπεράτωση ηλεκτρομαγνητικών εγκαταστάσεων κλειστού γυμναστηρίου Αρέοπολης	9b-KΔ4-2	600.000	9b-KΔ4			X			
003	Ανάπλαση με λιθόστρωτο από καφενείο Γουρδομιχάλη - Καυκί στον οικισμό Φλαμοχώρι Δήμου Ανατολικής Μάνης	9b-KΔ5-1	250.000	9b-KΔ5			X			
004	Προμήθεια Οικολογικών βυθιζόμενων συστημάτων κάθετης διαβαθμισμένης συμπίεσης σε κάδους κοινής χρήσης με έξυπνα συστήματα απομακρυσμένης μετάδοσης δεδομένων	6a-KΔ6-1	2.008.800	6a-KΔ6			X			
005	Κατασκευή δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων στον οικισμό Γερολιμένα	6b-KΔ7-1	420.000	6b-KΔ7			X			
006	Κατασκευή δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων στον οικισμό Μαυροβουνίου πόλεως Γυθείου	6b-KΔ7-2	580.000	6b-KΔ7			X			
007	Εκδηλώσεις πολιτισμού και ιστορίας στο Δήμο Ανατολικής Μάνης	6c-KΔ8-1	450.000	6c-KΔ8						X
008	Ψηφιακή Έκθεση Πολιτισμού Μάνης	6c-KΔ8-2	200.000	6c-KΔ8						X
009	Παραγωγή προωθητικού υλικού (βιβλία ιστορικής, πολιτισμικής και τοπικής σημασίας)	6c-KΔ8-3	141.200	6c-KΔ8					X	
010	Αποκατάσταση Πνευματικού Κέντρου Γυθείου και εκσυγχρονισμός κεντρικής αίθουσας	6c-KΔ9-1	200.000	6c-KΔ9						X
011	Αποπεράτωση Ανοικτού Θεάτρου Μάνης	6c-KΔ9-2	722.000	6c-KΔ9			X			
012	Ανάπλαση οικισμού Μεγάλης Μαντίνειας	6c-KΔ10-1	471.700	6c-KΔ10			X			
013	Αποκατάσταση καλντεριμιών Τ.Κ. Καστανέας	6c-KΔ10-2	200.000	6c-KΔ10						X
014	Ανάπλαση πλατείας Τ.Κ. Δολών	6c-KΔ10-3	88.000	6c-KΔ10					X	
015	Ανάπλαση πλατείας Βόρειου Τ.Κ. Κέντρου	6c-KΔ10-4	88.000	6c-KΔ10					X	
016	Ανάπλαση πλατείας Μάλας Τ.Κ. Σταυροπηγίου	6c-KΔ10-5	90.000	6c-KΔ10					X	
017	Ανάπλαση πλατείας Πεδινού Τ.Κ. Τσέριων	6c-KΔ10-6	90.300	6c-KΔ10					X	
018	Ασφαλείς οδικές διαδρομές Ανατολικής Μάνης για τη σύνδεση σημείων με πολιτιστική - τουριστική - ιστορική - γεωγραφική και περιβαλλοντική σημασία (από Καρβελά-Κονιάκια-Λυγερές-Κρήνη-Πλάτανος-Σμόνος-Αιγιές Ε.Ο.)	7b-KΔ11-1	600.000	7b-KΔ11						X
019	Ασφαλείς οδικές διαδρομές Ανατολικής Μάνης για τη σύνδεση σημείων με πολιτιστική - τουριστική - ιστορική - γεωγραφική και περιβαλλοντική σημασία (από Ε.Ο. Χωσάρι-Βαθύ-Αγερανός-Καμάρες-Καλύβια-Σκουτάρι-Δροσπηγή-Βαχός-Σταυρός Ε.Ο.)	7b-KΔ11-2	700.000	7b-KΔ11						X
020	Αποπεράτωση ασφαλίστρωσης παραλιακής οδού Δημοτικής Ενότητας Αβιάς	7b-KΔ11-3	400.000	7b-KΔ11						X
021	Ανακατασκευή παραλιακής οδού Αγίου Νικολάου	7b-KΔ11-4	150.000	7b-KΔ11						X
022	Ανακατασκευή παραλιακής οδού οικισμού Στούπας Τ.Κ. Νεοχωρίου	7b-KΔ11-5	150.000	7b-KΔ11						X
023	Ανάπλαση Τμήματος Χερσαίας Ζώνης Λιμένος (ΧΖΛ) από είσοδο λιμένα μέχρι συμβολή με νήσο Κρανάη, Θέση Γύθειο - Δήμος Ανατολικής Μάνης - ΠΕ Λακωνίας (Β' Φάση)	7b-KΔ12-1	156.000	7b-KΔ12			X			
024	Αποκατάσταση παραλιακών κρηπιδωμάτων - αναδομών Λιμένος Γυθείου	7b-KΔ12-2	244.000	7b-KΔ12					X	

Στάδιο/ φάση ωριμότητας *:

1. Σε εξέλιξη εκτέλεσης
2. Με συμβάσεις **
3. Με τεύχη δημοπράτησης **
4. Με οριστικές μελέτες/ μελέτες εφαρμογής **
5. Με προμελέτες **

6. Χωρίς προμελέτες

* Κάθε πράξη/ έργο σε ένα στάδιο/ φάση ωριμότητας

** Κατ' ελάχιστο το κύριο υποέργο

ΠΙΝΑΚΑΣ (17) ΩΡΙΜΟΤΗΤΑΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ/ΕΡΓΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ / ΕΤΠΑ

Α/Α	ΣΤΑΔΙΟ/ΦΑΣΗ ΩΡΙΜΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ/ΕΡΓΑ		ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΑΞΕΩΝ/ΕΡΓΩΝ	
		ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)	ΠΟΣΟ (€)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
1	Σε εξέλιξη εκτέλεσης	0	0,00%	0,00	0,00%
2	Με συμβάσεις *	0	0,00%	0,00	0,00%
3	Με τεύχη δημοπράτησης *	9	36,00%	6.308.500,00	61,85%
4	Με οριστικές μελέτες/ μελέτες εφαρμογής *	0	0,00%	0,00	0,00%
5	Προμελέτες *	7	28,00%	841.500,00	8,25%
6	Χωρίς προμελέτες	9	36,00%	3.050.000,00	29,90%
ΣΥΝΟΛΟ		25	100,0%	10.200.000,00	100,0%

4.3. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ (ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ) ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ / ΠΡΑΞΕΩΝ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

Σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο Οδηγό Εκπόνησης και Εφαρμογής της Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης ΟΧΕ η κατανομή του προϋπολογισμού της Στρατηγικής ΟΧΕ ανά Επενδυτική Προτεραιότητα παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα :

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΟΧΕ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΕΤΠΑ (Δ.Δ. €)	ΕΚΤ (Δ.Δ. €)	ΣΥΝΟΛΟ (Δ.Δ. €)
	1	3a	067	1.000.000		1.000.000
	2A	9i	109		500.000	500.000
	2A	9iv	112		400.000	400.000
	2B	9d	097	1.875.000		1.875.000
	3	6a	017	2.000.000		2.000.000
	3	6b	022	1.000.000		1.000.000
	3	6c	094	2.825.000		2.825.000
	4	7b	034	2.000.000		2.000.000
			040	500.000		500.000
ΣΥΝΟΛΟ				11.200.000	900.000	12.100.000

Με βάση τα προτεινόμενα έργα των δύο Δήμων για την ΟΧΕ Μάνης προκύπτει ο παρακάτω πίνακας προϋπολογισμού ανά επενδυτική προτεραιότητα. Παρατηρούμε ότι τα ποσά ανά επενδυτικά προτεραιότητα δεν ταυτίζονται σε όλες τις επενδυτικές σύμφωνα με τον πίνακα

της πρόσκλησης, παρόλα αυτά δίνεται και τηρείται η δυνατότητα απόκλισης +/- 20% του κατανεμημένου, στην πρόσκληση, προϋπολογισμού κάθε Επενδυτικής Προτεραιότητας, υπό την προϋπόθεση ο προϋπολογισμός του Σχεδίου Δράσης ΟΧΕ, να μην υπερβαίνει τον κατανεμημένο, στην πρόσκληση, συνολικό προϋπολογισμό ανά ΕΔΕΤ (ΕΤΠΑ / ΕΚΤ).

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΕΤΠΑ (Δ.Δ.)	ΕΚΤ (Δ.Δ.)	ΣΥΝΟΛΟ (Δ.Δ.) – Αρχικό	ΣΥΝΟΛΟ (Δ.Δ.) – Τελικό	Μεταβολή (%)
3a	1.000.000		1.000.000	1.000.000	0,00%
9i		500.000	500.000	500.000	0,00%
9iv		400.000	400.000	400.000	0,00%
9d	1.875.000		1.875.000	1.950.000	+4,00%
6a	2.000.000		2.000.000	2.008.800	+0,44%
6b	1.000.000		1.000.000	1.000.000	0,00%
6c	2.825.000		2.825.000	2.741.200	-2,97%
7β	2.500.000		2.500.000	2.500.000	0,00%
ΣΥΝΟΛΟ	11.200.000	900.000	12.100.000	12.100.000	0,00%

Στη συνέχεια οι πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζουν συνολικά και ανά Δήμο τα έργα που θα υποβληθούν προς ένταξη στην ΟΧΕ Μάνης. Για τα έργα αυτά έχει προηγηθεί διαβούλευση τόσο με παραγωγικούς και συλλογικούς φορείς της περιοχής παρέμβασης όσο και με τους δύο Δήμους και την Περιφέρεια Πελοποννήσου που αποτελεί και τον Φορέα Στρατηγικής λαμβάνοντας πάντα υπόψη τις απαιτήσεις της πρόσκλησης της ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Πελοποννήσου καθώς και τον σχετικό οδηγό.

ΠΙΝΑΚΑΣ (18) ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ/ΕΡΓΩΝ-ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ/ΕΡΓΟΥ-ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ*	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (€)	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΑΞΗΣ-ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ ΑΝΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ (ΣΕ ΧΙΛ. €) ¹								ΑΜΕΣΗ ΜΟΧΛΕΥΣΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ/ΣΧΟΛΙΑ
						3a	9i	9iv	9b	6a	6b	6c	7b		
001	Παροχή ενισχύσεων για ίδρυση/εξοχρονισμό επιχειρήσεων στον τομέα του τουρισμού	3a-KΔ1-1	1.000.000,00 €		3a-KΔ1	1.000.000 €								540.000 €	Η πράξη αφορά και τους δύο Δήμους (Διαδηματικό)
002	Κατάρτιση και απόκτηση εργασιακής / επαγγελματικής εμπειρίας μέσω πρακτικής άσκησης σε δυναμικούς τομείς της περιοχής παρέμβασης	9i-KΔ2-1	500.000,00 €		9i-KΔ2		500.000 €								Η πράξη αφορά και τους δύο Δήμους (Διαδηματικό)
003	Πολυδύναμη μονάδα παροχής υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης και υγείας, προσαρμοσμένη στις νέες συνθήκες, προς τις ευπαθείς ομάδες της περιοχής παρέμβασης	9iv-KΔ3-1	400.000,00 €		9iv-KΔ3			400.000 €							Η πράξη αφορά και τους δύο Δήμους (Διαδηματικό)
004	Κατασκευή Αθλητικού Κέντρου Καρδαμύλης	9b-KΔ4-1	1.100.000,00 €		9b-KΔ4				1.100.000 €						
005	Αποπεράτωση ηλεκτρομαγνητικών εγκαταστάσεων κλειστού γυμναστηρίου Αρεόπολης	9b-KΔ4-2	600.000,00 €		9b-KΔ4				600.000 €						
006	Ανάπλαση με λιθόστρωτο από καφεκείο Γουρδομυιάλη - Καυκί στον οικισμό Φλαμοχώρι Δήμου Ανατολικής Μάνης	9b-KΔ5-1	250.000,00 €		9b-KΔ5				250.000 €						
007	Προμήθεια Οικολογικών βυθιζόμενων συστημάτων κάθετης διαβαθμισμένης συμπίεσης σε κάδους κοινής χρήσης με έξυπνα συστήματα απομακρυσμένης μετάδοσης δεδομένων	6a-KΔ6-1	2.008.800,00 €		6a-KΔ6					2.008.800 €					
008	Κατασκευή δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων στον οικισμό Γερολίμνα	6b-KΔ7-1	420.000,00 €		6b-KΔ7						420.000 €				
009	Κατασκευή δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων στον οικισμό Μαυροβουνίου πόλεως Γυθείου	6b-KΔ7-2	580.000,00 €		6b-KΔ7						580.000 €				
010	Εκδηλώσεις πολιτισμού και ιστορίας στο Δήμο Ανατολικής Μάνης	6c-KΔ8-1	450.000,00 €		6c-KΔ8							450.000 €			
011	Ψηφιακή Έκθεση Πολιτισμού Μάνης	6c-KΔ8-2	200.000,00 €		6c-KΔ8							200.000 €			Η πράξη αφορά και τους δύο Δήμους (Διαδηματικό)
012	Παραγωγή προωθητικού υλικού (βιβλία ιστορικής, πολιτισμικής και πολιτιστικής σημασίας)	6c-KΔ8-3	141.200,00 €		6c-KΔ8							141.200 €			
013	Αποκατάσταση Πνευματικού Κέντρου Γυθείου και εκσυγχρονισμός κεντρικής αίθουσας	6c-KΔ9-1	200.000,00 €		6c-KΔ9							200.000 €			
014	Αποπεράτωση Ανακτορίου Θεάτρου Μάνης	6c-KΔ9-2	722.000,00 €		6c-KΔ9							722.000 €			
015	Ανάπλαση οικισμού Μεγάλης Μαντίνειας	6c-KΔ10-1	471.700,00 €		6c-KΔ10							471.700 €			
	Αποκατάσταση κληματαριών Τ.Κ.														

Α/Α	Περιγραφή Έργου/Προγράμματος	Κωδικός	Ποσό (€)	Κωδικός	Ποσό (€)	Ποσό (€)	Ποσό (€)	Ποσό (€)	Ποσό (€)	Ποσό (€)	Ποσό (€)	Ποσό (€)	Ποσό (€)	Ποσό (€)
016	Αποκατάσταση καλντεριμιών Τ.Κ. Καστανέας	6c-KΔ10-2	200.000,00 €	6c-KΔ10							200.000 €			
017	Ανάπλαση πλατείας Τ.Κ. Δολών	6c-KΔ10-3	88.000,00 €	6c-KΔ10							88.000 €			
018	Ανάπλαση πλατείας Βόρειου Τ.Κ. Κέντρου	6c-KΔ10-4	88.000,00 €	6c-KΔ10							88.000 €			
019	Ανάπλαση πλατείας Μάλας Τ.Κ. Σταυροπηγίου	6c-KΔ10-5	90.000,00 €	6c-KΔ10							90.000 €			
020	Ανάπλαση πλατείας στον οικισμό Περόν Τ.Κ. Τσέριων	6c-KΔ10-6	90.300,00 €	6c-KΔ10							90.300 €			
021	Ασφαλείς οδικές διαδρομές Ανατολικής Μάνης για τη σύνδεση σημείων με πολιτιστική - τουριστική - ιστορική - γεωγραφική και περιβαλλοντική σημασία Δ.Ε. Γυθείου και Δ.Ε. Σμύνους	7b-KΔ11-1	600.000,00 €	7b-KΔ11							600.000 €			
022	Ασφαλείς οδικές διαδρομές Ανατολικής Μάνης για τη σύνδεση σημείων με πολιτιστική - τουριστική - ιστορική - γεωγραφική και περιβαλλοντική σημασία Δ.Ε. Ανατολικής Μάνης και Δ.Ε. Οιτύλου	7b-KΔ11-2	700.000,00 €	7b-KΔ11							700.000 €			
023	Αποπεράτωση ασφαλτόστρωσης παραλιακής οδού ΔΕ Αβιάς	7b-KΔ11-3	400.000,00 €	7b-KΔ11							400.000 €			
024	Ανακατασκευή παραλιακής οδού Αγίου Νικολάου	7b-KΔ11-4	150.000,00 €	7b-KΔ11							150.000 €			
025	Ανακατασκευή παραλιακής οδού οικισμού Στούπας Τ.Κ. Νεοχωρίου	7b-KΔ11-5	150.000,00 €	7b-KΔ11							150.000 €			
026	Ανάπλαση Τμήματος Χερσαίας Ζώνης Λιμένος (ΧΖΛ) από είσοδο λιμένα μέχρι συμβολή με νήσο Κρανιά (Φάση Β')	7b-KΔ12-1	156.000,00 €	7b-KΔ12							156.000 €			
027	Αποκατάσταση παραλιακών κρηπίδων - αναδομών χερσαίας ζώνης Λιμένος Γυθείου	7b-KΔ12-2	244.000,00 €	7b-KΔ12							244.000 €			
028	Προμήθεια εξοπλισμού για την εφαρμογή του κώδικα ISPS στο Λιμένα Γυθείου	7b-KΔ12-3	100.000,00 €	7b-KΔ12							100.000 €			
ΣΥΝΟΛΟ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ			12.100.000,00 €		1.000.000 €	500.000 €	400.000 €	1.950.000 €	2.008.800 €	1.000.000 €	2.741.200 €	2.500.000 €	540.000 €	

ΠΙΝΑΚΑΣ (18.1α) ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ/ΕΡΓΩΝ-ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ (ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ)

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ/ΕΡΓΟΥ-ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ*	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΑΞΗΣ/ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (€)	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΤΙΜΗΜΑ (€)	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΟΧΕ	ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΑΞΗΣ-ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ ΑΝΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ (ΣΕ Χιλ. €) ¹								ΑΜΕΣΗ ΜΟΧΛΕΥΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ²	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ/ΣΧΟΛΙΑ
						3a	9i	9iv	9b	6a	6b	6c	7b		
001	Αποπεράτωση ηλεκτρομαγνητικών εγκαταστάσεων κλειστού γυμναστηρίου Αρεόπολης	9b-KΔ4-2	600.000 €	0	9b-KΔ4				600.000 €						
002	καφενείο Γουρδομιάλη - Καυκή στον οικισμό Φλαμοχώρι Δήμου Ανατολικής Μάνης	9b-KΔ5-1	250.000 €	0	9b-KΔ5				250.000 €						
003	Προμήθεια Οικολογικών βυθιζόμενων συστημάτων κάθετης διαβαθμισμένης συμπίεσης σε κάδους κοινής χρήσης με έξυπνα συστήματα απομακρυσμένης μετάδοσης δεδομένων	6a-KΔ6-1	2.008.800 €	0	6a-KΔ6					2.008.800 €					
004	Κατασκευή δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων στον οικισμό Γερολιμένα	6b-KΔ7-1	420.000 €	0	6b-KΔ7						420.000 €				
005	Κατασκευή δικτύου αποχέτευσης ακαθάρτων στον οικισμό Μαυροβουνίου πόλεως Γυθείου	6b-KΔ7-2	580.000 €	0	6b-KΔ7						580.000 €				
006	Εκδηλώσεις πολιτισμού και ιστορίας στο Δήμο Ανατολικής Μάνης	6c-KΔ8-1	450.000 €	0	6c-KΔ8							450.000 €			
007	Παραγωγή προωθητικού υλικού (βιβλία ιστορικής, πολιτισμικής και πολιτιστικής σημασίας)	6c-KΔ8-3	141.200 €	0	6c-KΔ8							141.200 €			
008	Αποκατάσταση Πνευματικού Κέντρου Γυθείου και εκσυγχρονισμός κεντρικής αίθουσας	6c-KΔ9-1	200.000 €	0	6c-KΔ9							200.000 €			
009	Ασφαλείς οδικές διαδρομές Ανατολικής Μάνης για τη σύνδεση σημείων με πολιτιστική - τουριστική - ιστορική - γεωγραφική και περιβαλλοντική σημασία Δ.Ε. Γυθείου και Δ.Ε. Σμύνους	7b-KΔ11-1	600.000 €	0	7b-KΔ11								600.000 €		
010	Ασφαλείς οδικές διαδρομές Ανατολικής Μάνης για τη σύνδεση σημείων με πολιτιστική - τουριστική - ιστορική - γεωγραφική και περιβαλλοντική σημασία Δ.Ε. Ανατολικής Μάνης και Δ.Ε. Οιτύλου	7b-KΔ11-2	700.000 €	0	7b-KΔ11								700.000 €		
011	Ανάπλαση Τμήματος Χερσαίας Ζώνης Λιμένος (ΧΖΛ) από είσοδο λιμένα μέχρι συμβολή με νήσο Κρανιά (Φάση Β')	7b-KΔ12-1	156.000 €	0	7b-KΔ12								156.000 €		
012	Αποκατάσταση παραλιακών κρηπιδωμάτων - αναδομών χερσαίας ζώνης Λιμένος Γυθείου	7b-KΔ12-2	244.000 €	0	7b-KΔ12								244.000 €		
013	Προμήθεια εξοπλισμού για την εφαρμογή του κώδικα ISPS στο Λιμένα Γυθείου	7b-KΔ12-3	100.000 €	0	7b-KΔ12								100.000 €		
ΣΥΝΟΛΟ			6.450.000 €	0 €		0 €	0 €	0 €	850.000 €	2.008.800 €	1.000.000 €	791.200 €	1.800.000 €	0 €	

ΠΙΝΑΚΑΣ (18.1B) ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ/ΕΡΓΩΝ-ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ (ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ)

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ/ΕΡΓΟΥ-ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ*	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΡΑΞΗΣ/ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (€)	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΤΙΜΗΜΑ (€)	ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΟΧΕ	ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΑΞΗΣ-ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΔΡΑΣΗΣ ΑΝΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ (ΣΕ Χιλ. €) ¹								ΑΜΕΣΗ ΜΟΧΛΕΥΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ²	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ/ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙΣ
						3a	9i	9iv	9b	6a	6b	6c	7b		
101	Κατασκευή Αθλητικού Κέντρου Καρδαμύλης	9b-ΚΔ4-1	1.100.000 €	0 €	9b-ΚΔ4				1.100.000 €						
102	Αποπεράτωση Ανοικτού Θεάτρου Μάνης	6c-ΚΔ9-2	722.000 €	0 €	6c-ΚΔ9							722.000 €			
103	Ανάπλαση οικισμού Μεγάλης Μαντίνειας	6c-ΚΔ10-1	471.700 €	0 €	6c-ΚΔ10							471.700 €			
104	Αποκατάσταση καλντεριμιών Τ.Κ. Καστανέας	6c-ΚΔ10-2	200.000 €	0 €	6c-ΚΔ10							200.000 €			
105	Ανάπλαση πλατείας Τ.Κ. Δολών	6c-ΚΔ10-3	88.000 €	0 €	6c-ΚΔ10							88.000 €			
106	Ανάπλαση πλατείας Βόρειου Τ.Κ. Κέντρου	6c-ΚΔ10-4	88.000 €	0 €	6c-ΚΔ10							88.000 €			
107	Ανάπλαση πλατείας Μάλας Τ.Κ. Σταυροπηγίου	6c-ΚΔ10-5	90.000 €	0 €	6c-ΚΔ10							90.000 €			
108	Ανάπλαση πλατείας στον οικισμό Πεδινό Τ.Κ. Τσέριων	6c-ΚΔ10-6	90.300 €	0 €	6c-ΚΔ10							90.300 €			
109	Αποπεράτωση ασφαλίστρωσης παραλιακής οδού ΔΕ Αβιάς	7b-ΚΔ11-3	400.000 €	0 €	7b-ΚΔ11								400.000 €		
110	Ανακατασκευή παραλιακής οδού Αγίου Νικολάου	7b-ΚΔ11-4	150.000 €	0 €	7b-ΚΔ11								150.000 €		
111	Ανακατασκευή παραλιακής οδού οικισμού Στούπας Τ.Κ. Νεοχωρίου	7b-ΚΔ11-5	150.000 €	0 €	7b-ΚΔ11								150.000 €		
ΣΥΝΟΛΟ			3.550.000 €	0 €		0 €	0 €	0 €	1.100.000 €	0 €	0 €	1.750.000 €	700.000 €	0 €	

4.4. ΦΥΣΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ / ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΝ

Η αποτύπωση του φυσικού αντικείμενου των έργων / πράξεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης και κατ' ακολουθία της Στρατηγικής ΟΧΕ γίνεται με αντίστοιχους και ανάλογους ποσοτικοποιημένους «δείκτες εκρών», οι οποίοι απεικονίζουν, είτε την ποσότητα και την ποιότητα / είδος του φυσικού αντικείμενου, είτε / και σε ορισμένες περιπτώσεις τους άμεσα ωφελούμενους από την υλοποίηση αυτών των έργων.

Τα κύρια κριτήρια καταλληλότητας των δεικτών εκρών είναι η μετρησιμότητα τους και η πληρότητά τους στην αποτύπωση του προγραμματισμού, υλοποιημένου και υλοποιηθέντος φυσικού αντικείμενου.

Το μεγαλύτερο μέρος των δεικτών εκρών που θα χρησιμοποιηθούν έρχονται σε πλήρη αντιστοίχιση με τους αντίστοιχους δείκτες του ΠΕΠ Πελοποννήσου.

Οι τιμές των δεικτών θα προκύψουν από την ανάλυση των Τεχνικών Δελτίων πράξεων και παρουσιαστούν στα Δημοτικά Συμβούλια των δύο Δήμων, καθώς και στο Περιφερειακό Συμβούλιο για την έγκριση της Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης και την υποβολή της πρότασης για την ΟΧΕ Μάνης στην ΕΥΔ ΕΠ Πελοποννήσου.